

Vedlegg:

Innhold:

BU-sak 08/73	Økonomioppfølging 2. tertial 2008	61
BU-sak 08/74	Strategisk plan 2008 – 2011	71
BU-sak 08/75	Plan for bærekraftig bydelsutvikling 2008 – 2012	75
BU-sak 08/76	Utvikling og oppgradering av Lilleborgbanen, samt etablering av grafittivegg i bydelen	127
BU-sak 08/77	Verbalvedtak 10 til budsjett 2008 – bomiljøprosjektet i Drøbaksgt. i samarbeid med boligbygg Oslo KF	128
BU-sak 08/78	Høringsuttalelse til offentlig ettersyn – planforslag for Treschowsgate 1/ Lillogata 4 (IDUN)	132
BU-sak 08/80	Høring – opptak i - og bestilling av barnehager	208
BU-sak 08/84	Tilsynsbesøk 21.05.2008 ved Møllehjulet bo- og dagsenter	233
BU-sak 08/85	Tilsynsbesøk 18.9.2008 ved Kingosgate bo- og rehabiliteringssenter	235

Vedlegg: BU-sak
08/73

BYRÅDSAVDELING FOR VELFERD OG SOSIALE
TJENESTER

RÅDHUSET
0037 Oslo

Dato: 12.09.2008

Deres ref:

Vår ref (saksnr):

Saksbeh:

Arkivkode:

2008/165

Knut Egger

121.0

ØKONOMIOPPFØLGING PR. 2. TERTIAL 2008

1.SISTE AVLAGTE ÅRS PROGNOSE I AGRESSO

Prognosen er fastsatt på bakgrunn av regnskapet pr. 31.08.08 og bydelens vurderinger pr. 12.09.
Regnskapsavvik er korrigert i forhold til innmeldte avvik i Agresso.

Tab 1: Årsprognose pr. 31.08

Hele tusen kroner

	Funksjonsområde	Regnskaps- avvik pr. 31.08	Regnskaps- avvik pr.31.07	Års prognose denne måned	Års prognose forrige måned
Fo1	Helse, sosial og nærmiljø	- 46	774	1 000	1 000
Fo1	Felles - lønnsoppgjøret	0	0	- 2 000	0
Fo2a	Barnehager	1 176	260	1 000	0
Fo2b	Oppvekst	- 229	- 222	- 1 700	- 3 000
Fo3	Pleie og omsorg	- 2 162	- 2 640	- 4 100	- 2 000
Fo4	Økonomisk sosialhjelp	- 1 929	- 1 687	- 2 200	- 2 500
	Totalt	- 3 189	- 3 515	- 8 000	- 6 500

Kommentarer:

Avviket etter korrigeringer er pr. 31.08 på minus 3,189 mill. mot minus 3,515 mill i forrige periode.

Prognosen er øket til 8,0 mill. i merforbruk, men vi forventer at vi får refundert 1,7 mill i merutgifter knyttet til lønnsoppgjørene. Reell prognose er derfor forbedret med 0,2 mill til et merforbruk på 6,3 mill.

61

Bydel Sagene

Besøksadresse:
Thorvald Meyers gate 7
Postadresse:
Postboks 4200 Nydalen
0401 Oslo

Telefon: 02180
Telefaks: 23 47 40 01
Giro: 6004 06 04092
Org.nr.: 974 778 726

Internett:
www.bsa.oslo.kommune.no
E-post:
postmottak@bsa.oslo.kommune.no

Lønnsoppgjøret

Konsekvenser av lønnsoppgjørene i år er tidligere ikke innarbeidet i prognosen. Byrådsavdelingen har bedt oss legge inn konsekvensene av det sentrale oppgjøret pr. 01.05 og det lokale oppgjøret pr. 01.07. Vi skal ikke legge inn effekten av det sentrale justeringsoppgjør som nå pågår.

Det sentrale oppgjøret har en ramme på 3,4 % og det lokale oppgjøret en ramme på 1,4 %. For det lokale oppgjøret er beløpet ekskl. sosiale utgifter fastsatt av byrådet til 8,7 mill.

For bydelen har det sentrale oppgjøret gitt ca. 4 % lønnsvekst idet alle ansatte med en årsinntekt under ca. kr. 380.000-, gis et tillegg på kr. 13.100. Vi har beregnet at ca. 700 arbeidstakere får dette tillegget, mens ca. 200 får 3,4 %. Avviket mellom 3,4 % og 4,0 % utgjør ca. 1,4 mill i merutgifter for bydelen inkl. sosiale utgifter.

I mail fra VST oppgis det at bydelene ikke har fått kompensert 0,4 % av det lokale oppgjøret. Beløpet som er oppgitt er ca. 1,7 mill inkl. sosiale utgifter.

Bydelens egen avsetning til lønnsoppgjørene sprekker med 2 mill., hvorav vi forventer å få refundert minimum 1,7 mill. Merutgiften er innarbeidet på FO1. Forventet refusjon er ikke innarbeidet.

IKT – utgifter

Det er ikke mulig å gi en god prognose for bydelens IKT utgifter. I forhold til vår egen avsetning vil denne dekke en betaling til UKE tilsvarende det beløp som er oppgitt i utkastet til avtale av desember forrige år, 7,1 mill. Fra FIU's redegjørelser har vi oppfattet at vi ikke skal betale innrullingskostnader. Siste a-konto avregning fra UKE av 31.08 er imidlertid på 0,3 mill og refererer seg til innrullingskostnader.

Vår avsetning vil i tillegg dekke ca. 0,9 mill. i betalinger til HEV og lønn til egne ansatte.

Vi må pr.d.d. derfor sette prognosen til null i avvik.

FO1 Helse, sosial og nærmiljø

Prognosen tilsier et merforbruk på 1,9 mill til kjøp av plasser innen rusomsorgen. Merforbruket kan dekkes ved 0,8 mill innen frigjorte midler og 1 mill i besparelser i drift av sosialkontoret og rehabiliteringsenheten.

1 mill for mye avsatt til å dekke mer forbruk fra 2007 videreføres som mindre forbruk.

Konklusjon: Et mindre forbruk på 1 mill videreføres som prognose. I tillegg er det innarbeidet et merforbruk på 2 mill i forbindelse med lønnsoppgjørene, hvorav 1,7 mill forutsettes refundert fra byrådet. De 1,7 mill er ikke innarbeidet i prognosen.

FO2a Barnehager

Regnskapet pr. 2. tertial viser mindre forbruk. Det er noe usikkerhet knyttet til avregninger med Utdanningssetaten for tiltak vi har gitt frem til 01.08 etter opplæringsloven.

Bydelen har igjen ca. 1,4 mill av fjorårets bevilgning til opprustning av lekearealer og vedlikehold. Vi er tildelt ytterligere 1,1 mill i august. Det vil bli utarbeidet en revidert plan for bruk av midlene. Prognosen for disse midler er satt til null i avvik.

Konklusjon: Mindre forbruk prognoseres til 1 mill. mot null i forrige måned.

FO2b Oppvekst

Det innarbeides nå et mindre forbruk på 0,3 mill. i drift av helsestasjonen og SFO.

Barnevernets ramme til institusjonsopphold økes med 1,7 mill tilsvarende økning i forventet statstilskudd for en mindreårig flyktning. En del av utgiftene var med i forrige måneds prognose uten at det var tatt høyde for en slik refusjon

Prognosert merforbruk på institusjonsplasseringer er derfor redusert fra 3 mill til 2,4 mill.

Det forventes en tildeling på 0,3 mill. av bystyrets bevilgning på 5 mill til bydelenes barnevern.

Barnevernets egen prognose har ca. 1 mill i mindre utgifter på andre poster. Erfaring tilsier at det vil komme noen nye klienter til i løpet av året som vi pr.d.d. ikke kjenner til.

Konklusjon: Prognosen for FO2b reduseres fra 3 mill til 1,7 mill ved at prognosen for barnevernet settes til 2 mill i merforbruk og for helsestasjonen/SFO til 0,3 mill i mindre forbruk.

FO3: Pleie og omsorg

Pr. 2. tertial har bydelen trappet ned forbruket av sykehjemsplasser med 32 plasser. I gjennomsnitt har vi fått frigitt 10 plasser pr. måned. Vi legger til grunn at dette fortsetter ut året, og at vi tildeler 5 brukere plass pr. måned.

Dette vil gi oss 254 plasser pr. 31.12 mot måltallet på 245 plasser. Vil for neste år gi en ytterligere økonomisk innsparing på 11,8 mill. For 2008 vil det medføre en merutgift på 2,5 mill, hvorav 1,5 mill dekkes gjennom byrådets tilføring av 0,8 mill i refusjon for kostnadskrevende brukere og 0,6 mill avsatt i reserve for formålet. Prognosen for kjøp av sykehjemsplasser settes til 1 mill i merutgift.

Hjemmetjenestens forbruk ligger omtrent på nivå med forrige måned. Enhetens års prognose var da 3 mill i merforbruk. Enheten har opprettholdt sin prognose. Bydelsdirektør forutsetter at enheten bringer merforbruket ned. En del av merforbruket kan alternativt dekkes opp ved at Møllehjulet bosenter og Enhet for boliger m.m. samlet prognoserer 1,4 mill. i mindre utgifter. Bydelen har i tillegg mottatt 0,3 mill mer i forbindelse med regnskapsavslutningen enn vi har innarbeidet i forrige prognose.

Bydelsdirektør legger nå til grunn en samlet prognose for hjembasert omsorg på 1,4 mill i merforbruk.

Siden forrige prognose har bydelen måtte etablere pleie og omsorgstilbud for to nye kostnadskrevende brukere og fått noen økte utgifter og inntekter knyttet til allerede etablerte tiltak. Utgiftene i år blir ca. 1,7 mill høyere enn forutsatt.

Konklusjon: Prognosen for FO3 settes til 4,1 mill. som er en økning fra 2 mill i forrige prognose. 1,1 mill av økningen skyldes tiltak for to nye kostnadskrevende brukere fra september d.å.

FO4 økonomisk sosialhjelp:

Sosialhjelpen (brutto utbetalinger) etter åtte måneder er 59,6 mill. mot 61,4 mill for samme periode i fjor. Korrigert for økningen i basis beløpene (5 %) og øvrig prisstigning ligger vi ca.2 mill under fjorårets utbetalinger. Pr. 2. tertial er brutto utgiftene 0,6 mill over periodisert budsjett og inntektene 1,3 mill under periodisert budsjett. Erfaringsmessig ligger refusjonen etter periodiseringen. Bydelsdirektør justerer imidlertid prognosen ned med 0,3 mill.

Konklusjon: Prognosen for FO4 settes til et merforbruk på 2,2 mill mot 2,5 mill i forrige periode.

2. BEREGNET OMSTILLINGSBEHOV OG SALDERINGSFORUTSETNINGER FOR 2008

Konklusjon: Ingen endringer siden forrige måned

Etter bystyrets budsjettvedtak for 2008 er bydelens omstillingsbehov for 2008 beregnet til 24,3 mill. inkl. inndekning av 12,6 mill. i merforbruk fra 2006 og 5 mill. fra 2007.

Etter bystyrets vedtak i sak om disponering av regnskapsmessig overskudd må bydelen dekke opp 4 mill. og ikke 5 mill i merforbruk fra 2007. Tabellen nedenfor er ikke justert i.h.t denne endring, men 1 mill. er tatt med som besparelse i prognosen for FO1.

Tabell 2 Beregning av omstillingsbehov 2008-2009

hele tusen kroner

			Omstillings- behov 2008 revurdert	Omstillings- behov 2009 - revurdert
	1	Regnskapsprognosen for 2007 (2008)	- 12 300	0
+	2	Herav merforbruk fra tidligere år	6 800	17 600
+	3	Effekt av tiltak iverksatt 2007 (2008)	9 400	12 000
-	4	Annet	- 2 900	- 2 000
-	5	Nye tiltak	- 4 000	0
-	6	Innfasing av handlingsplanen	- 4 400	0
=		AVVIK I AKTIVITETSNIVÅ VED INNGANGEN TIL 2008 (2009)	- 7 400	27 600
-	7	Realendring i byrådets forslag til driftsbudsjett for 2008 og 2009	- 3 100	- 12 400
-	8	Ikke kompenserte merutgifter ("skjulte kutt")	- 3 700	
+	9	Forventet andel av sentrale avsetninger	7 500	0
=		OMSTILLINGSBEHOV FOR INNDEKNING AV MERFORBRUK FRA TIDLIGERE ÅR	- 6 700	15 200
-	10	Inndekning av merforbruk fra 2006	- 12 600	0
-	10	Inndekning av merforbruk fra 2007	- 5 000	0
-	10	Inndekning av merforbruk fra 2008	0	0
=		TIDLIGERE ÅRS MERFORBRUK	- 17 600	0
		OMSTILLINGSBEHOV INKL. INN- DEKNING AV MERFORBRUK	- 24 300	15 200
+	11	Salderingstiltak	24 300	6 000
=		SALDERINGSGAP	0	21 200

Andel av sentrale avsetninger

Salderinger forutsette følgende andeler av sentralt avsatte midler:

Tabell 3: Forventede andeler av sentrale avsetninger

Kostra	Område	Sentral avsetning	Vår andel	Merknad
254	Sentrale psykiatrimidler *	45 011	1 600	Mottatt 2,457 mill.
211	Barnehager – statstilskudd til tiltak for funksjonshemmede barn		3 900	Mottatt 4, 665 mill.
221	Barnehager – husleier *		1 372	Mottatt 1,372 mill.
221	Barnehager – nye plasser		5 820	Mottatt 5,820 mill
241	Turnus leger	5 400	600	Mottatt 0,600 mill
242	Aktiviseringsmidler *	20 000	1 400	Mottatt 1,757 mill
252	Barnevern – dyre plasseringer	30 000	958	
242	Sosialhjelp og introduksjonsordning *	42 000	3 087	Mottatt 3,329 mill.

- : Disse poster inngår i tabell 1 – punkt 9.

Konklusjon: Alle de forutsatte budsjettforutsetninger med unntak av refusjon for dyre barnevernsplasser er innfridd pr. 2. tertial.

Siden april har bydelen mottatt følgende tildelinger:

- 1,372 mill. kompensasjon for husleier barnehager (Byrådens sak 15/2008). Forutsatt i salderingen
- 4,665 mill. i statstilskudd til tiltak for barn med nedsatt funksjonsevne (Byrådens sak 14/2008). 0,765 mill. mer enn forutsatt. Beløpet avsettes til formålet.
- 2,351 mill i rammekutt av tildelte midler til spesialpedagogisk hjelp til barn under opplæringspliktig alder p.g.a. at ansvaret for ordningen først overføres 01.08 fra Utdanningsetaten (byrådsak 1068/08). Ingen konsekvens.
- 5,820 mill. i kompensasjon for kommunale barnehageplasser etablert i 2007 (byrådens sak 20/2008). Beløpet stemmer med budsjett forutsetningen forutsatt at endelige husleier fra OBY stemmer med våre forutsetninger. Byrådsavdelingen er informert og har meddelt bydelene at vi kan få dekket slike dokumenterte merutgifter.
- 0,839 mill i ikke innvilgede kompensasjon for nye kostnadskrevende brukere som bydelene søkte om i fjor (kommunaldirektørens sak 28/2008). Avsettes som buffer for nedtrapping av sykehjemsplasser.
- 0,317 mill (bystyret 261/08) mer enn vi tidligere har oppgitt til bydelsutvalget (sak 85/2007) i forbindelse med virkning av regnskap for 2007 m.m. Beløpet avsettes som reserve på kostra 180.
- 1,1 mill ytterligere til vedlikehold og lekeplassutstyr i barnehagene (byrådens sak 25/2008). Midlene avsettes inntil videre til formålet.

I tillegg til disse bevilgninger forventer vi å motta:

- 0,320 mill av bystyrets bevilgning i juni på 5 mill til bydelenes barnevern.

Kostnadskrevende brukere og statlig refusjon

Dette følges opp gjennom et eget rapporteringssystem. Det er 25 brukere som kommer inn under refusjonsordningen. Beregnet refusjon er kr. 15,706 i 2007-priser. Budsjettet er satt til 16,210 mill som tilsvarer 3,2 % lønnsvekst i 2008.

Siste beregning tyder på en merinntekt på ca. 0,345 mill og en merutgift på 0,929 mill til allerede etablerte tiltak. Prognosen økes med 0,6 mill i merutgifter.

Vi har fra 01.09 fått ansvar for 2 nye brukere. Disse gir oss en merutgift i år på 1,1 mill, som er under den årlige grense for kompensasjon. For neste år får vi kompensasjon.

Konklusjon: Budsjettforutsetningen for refusjon bør hold, men vi må legge inn 1,7 mill. i forventet merutgift knyttet til 2 nye brukere og økte kostnader. Er innarbeidet i prognosen under FO3.

Bydelsutvalgets salderingsvedtak

Bydelsutvalget vedtok 13.12.07 salderingsvedtak på samlet 24,3 mill. i.h.t. tabell 3 nedenfor:

Tabell 4: Vedtatte salderinger

	Tiltak	Risiko	Beløp	Merknader
1	54 færre sykehjemsplasser	H	- 16 200	Se egen oversikt
2	Øke Møllehjulet med 2 rehab og 6 aldershjemsplasser	L	2 200	Etablert pr. 01.05.
3	Samordning natt tjenesten boliger psykisk helsevern	L	- 700	Gjennomført
4	Samordning bemanning i boliger - aktivitetssenter	L	- 200	Gjennomført
5	Redusert kjøp av legetjenester	L	- 100	Gjennomført
6	Brann reduserer husleier m.m for ungdomssektoren i 2008	L	- 320	Godkjent av Oslo Forsikring
7	Avvikling av/alternativ finans. tilbud til 70 utviklingshemmede ved UngMetro	L	- 650	Barn.fam.dep gitt: 200.000 Andre bydelers tilsagn: 350.000 Tiltaket videreføres i år.
8	Lønns- og regnskapsmedarb. Inndratt i 2007 (2 stillinger)	L	- 500	Gjennomført
9	Bu leder fri kjøpes ikke	L	- 70	Gjennomført
10	Serviceavtaler avviklet	L	- 190	Gjennomført
11	Ett årsverk til barnevernet	L	500	Gjennomført
12	Redusert institusjonskjøp barnevern	H	- 4 670	Se egen oversikt
13	Elektrisitet effektivisering	M	- 200	
14	UKE' s tilbud til IKT aksepteres ikke av BU	M/H	- 500	Pr.01.04: stor uklarhet vedr IKT kostnader
15	Parkvedlikehold	L	- 600	Kuttet erstattes av overførte midler fra 2007

16	Redusert avsetning til aktive tiltak i forhold til byrådets "grønt hefte" (5,1 mill.)	L	- 700	Gjennomført
17	Bruk av rimeligere tilbud innen rusomsorgen	H	- 1 000	Risikoen oppgradert fra M/H til H
18	Avvikling av utleievirksomhet i Torshovgata 33	M	- 400	Husleiekontrakt med OBY sagt opp pr. d.d.
	SUM		- 24 300	

Siden rapporten pr. mai har vi øket risikoen for tiltak nr. 1 (sykehjemsplasser) fra M til M/H, og vi har nå øket risikoen for tiltak 12 fra M/H til H.

Samtidig tilsier regnskapet at vi ikke vil klare å nå målet for tiltak 17. – jfr. innledning av denne rapporten.

Konklusjon: Ingen endringer i risikovurderingen.

3. MÅNEDLIG UTVIKLING I KJØP AV SYKEHJEMSPLASSER, INSTITUSJONS- PLASSER I BARNEVERNET OG ØKONOMISK SOSIALHJELP

Sykehjemsplasser kjøpt fra sykehjemsetaten

Dette anses som den mest kritiske faktor i budsjettet for 2008. Tabell 4 viser forutsatt nedtrappingsplan.

Tabell 5: Nedtrapping av sykehjemsplasser kjøpt fra sykehjemsetaten

Dato	Antall budsjetterte plasser 1)	Antall reelle plasser	Månedlig merforbruk (netto) 2)	Akkumulert merforbruk (netto) 2)
01.01	300	306	- 192	- 192
01.02	296	295	32	- 160
01.03	292	294	- 64	- 224
01.04 1)	287	286	32	- 192
01.05 1)	279	282	- 96	- 288
01.06	275	280	- 160	- 448
01.07	270	281	- 352	- 800
01.08	265	279	- 448	- 1 248
01.09	262	274	- 384	- 1 632
01.11	252			
31.12	245			

1: Plantallet pr. 01.04 (og budsjett) er redusert med en plass som er overført til Enhet for utviklingshemmede. Pr. 01.05 er justert ned med ytterligere 4 plasser for å finansiere driften av 8 nye plasser ved Møllehjulet, som er etablert ultimo april.

2: I tidligere rapporter har vi oppgitt brutto merutgift (kr. 42.000-, pr. plass pr. måned). Vi har nå endret tabellen til netto utgift pr. måned (kr. 32.000-, pr. måned) som gir bedre samsvar med regnskapsavvikene.

Nedtrappingen i løpet av ett år (siden 01.06.07) har vært 66 plasser, hvorav 32 plasser i år. I perioden mai - juli har nedtrappingen gått saktere enn planlagt, mens den i august har vært som forventet med 5 plasser. Forutsetningen om 245 plasser ved slutten av året krever en netto reduksjon på 7 plasser pr. måned, mot et måltall på 4-5 plasser pr. måned. Gitt samme døds rate pr. måned som hittil i år (10 plasser pr måned) må vi ikke tildele mer enn 3 nye plasser pr. måned resten av året. Pr. 01.09 har vi ingen på venteliste til fast plass.

Legger vi til grunn følgende alternativ får vi følgene merforbruk:

Netto 5 plasser pr. måned gir 254 plasser pr. 31.12 og ca. 2,5 – 3,0 mill. i netto merforbruk
 Netto 4 plasser pr. måned gir 259 plasser pr. 31.12 og ca. 3,0 – 3,5 mill. i netto merforbruk
 Netto 0 plasser pr. måned gir 279 plasser pr. 31.12 og ca. 5,0 – 6,0 mill. i netto merforbruk

Det siste alternativ synes lite realistisk. I sin prognose har bydelsdirektør lagt til grunn det første alternativ med netto 5 færre plasser pr. måned. Dette stemmer også godt med nedtrappingen i august måned.

Konklusjon: Ingen endring i vurderingen siden forrige måned.

Institusjonsplasser i barnevernet

Budsjettet for institusjonsplasser er for 2008 videreført med prognosert forbruk 2007, deretter justert ned med 4,670 mill. og prisjustert med 4 %. Det er avsatt 33,080 mill til kjøp av institusjonsplasser.

Tabell 6 viser omfang av institusjonsplasseringer – dvs. vedtak pr. d.d. og samlet kostnad for vedtaksperioden.

Tabell 6: Barnevernets budsjett til institusjonsplasseringer (brutto) Hele tusen kroner

Dato	Budsjett for 2008 (hele tusen kr) 3)	Budsjetterte oppholds-døgn for 2008	Budsjettert døgnpris 1)	Vedtatt for 2008 pr.d.d 2) (hele tusen kr.)	Vedtatte døgn pr.d.d.	Reell døgnpris	Udisponert budsjett pr.d.d.
01.01	33 080	9 050	3 655	23 400	6 402	3 655	9 680
01.03	33 080	9 050	3 655	27 733	7 721	3 592	5 346
01.04	33 080	9 050	3 655	28 362	7 812	3 631	4 717
01.05	33 080	9 050	3 655	28 784	7 980	3 607	4 296
01.06	31 050	8 495	3 655	28 701	7 941	3 614	2 349
01.07	30 723	8 405	3 655	31 667	8 638	3 666	- 944
01.08	30 655	8 387	3 655	33 603	9 050	3 713	- 2 938
01.09	32 335	8 387	3 655	34 802	9 186	3 789	- 2 467
01.11							
31.12							

1) Budsjettert døgnpris er pris pr. plass pr. 31.12.07 justert med 4 % prisvekst

2) Vedtatt er vedtatte og forventede plasseringer i løpet av året som vi har oversikt over pr d.d.

3) Barnevernets budsjett for 2008 er ikke endret. Årsaken til at avsetning til kjøp av institusjonsplasser er redusert skyldes at midlene er overført til kjøp av fosterhjems plasser. Pr. 01.09 økes budsjettet med 1,7 mill tilsvarende refusjon fra staten for utgifter for en mindreårig flyktning hvor utgiftene inngår i beløpet på 34,802 mill.

Siden forrige rapport pr. 31.07 forventer vi en økning på 136 oppholdsdøgn. Oversikten inneholder alle de barn og ungdom vi pr.d.d. har i institusjon og de vi pr.d.d. kjenner til og hvor vi antar det er behov for et institusjonsopphold i løpet av året.

Økningen fra forrige måned skyldes ansvaret for en mindreårig flyktning hvor vi kun skal dekke kr. 13.000-, pr. måned. Dvs at staten vil refundere 1,7 mill av utgiftene. Det reelle merforbruk er derfor på 2,4 mill. Utgiftsbudsjettet og inntektsbudsjettet justeres opp med 1,7 mill

Vi forventer i tillegg:

- 0,32 mill av 5 mill til barnevernet, bevilget av bystyret i juni
- Kompensasjon for særskilte dyre tiltak av den sentrale avsetning på 15 mill.

Vi har innarbeidet en forutsetning på 0,9 mill av denne avsetning. I fjor fikk vi ca. 1,3 mill. I år har vi hatt en ungdom plassert med en samlet utgift på 5 mill. Vi bør derfor forvente en kompensasjon som er større enn hva vi mottok i fjor. Inntil det er klarlagt hvordan byrådet vil fordele kompensasjonen innarbeides ingen forutsetning om kompensasjon utover vår opprinnelige budsjettforutsetning.

Barnevernet har prognosert et mindre forbruk på 1 mill. på øvrige barneverns utgifter.

Dette tilsier en prognose for barnevernsutgifter på 1,1 mill i merutgifter. Erfaringsmessig vil det komme nye barn som vi pr. d.d. ikke kjenner til. Bydelsdirektør setter derfor prognosen til et merforbruk på 2 mill.

Konklusjon: Barnevernets merforbruk reduseres fra 3 til 2 mill.

Sosialhjelp og andre stønader

BU har innarbeidet 4,4 mill. til aktive tiltak og introduksjons stønad i driframmen, hvorav 1,433 mill vedr nyankommede flyktninger er omdisponert fra sosialhjelpsrammen. Rammen ble i BU-sak 28/2008 øket med 0,451 mill som følge av omregning av bydelenes tildelinger etter regnskapsavslutningen for 2007. Netto ramme er etter dette: 74,196 mill. og brutto ramme 85,996 mill. Rammen er i juli styrket med 2,513 mill. fra balansen.

Tabell 7: Brutto utgifter økonomisk sosialhjelp hele tusen kroner

Dato	Årsbudsjett	Antall klienter i måneden 3)	Gjennomsnittlig antall klienter pr. mnd hittil i år	Gjennomsnittlig månedlig brutto utbetalt pr. klient hittil i år	Prognose klienter x mndl. utbetaling	Mulig budsjettavvik
01.01 1)	85 397		867	8 551	88 964	- 3 567
01.02		813	-	-	-	-
01.03 2)	85 397	909	861	8 884	91 789	- 6 392
01.04	85 996	824	848	8 753	89 070	- 3 074
01.05	85 996	883	857	8 920	91 733	- 5 737
01.06	85 996	888	863	8 941	92 592	- 6 596
01.07	88 509	789	848	9 081	92 408	- 3 899
01.08	88 509	806	845	8 930	90 550	- 2 041
01.09	88 509	746	832	8 957	89 427	- 918

1) Prognosen pr. 01.01 var lik antall brukere pr. 31.12.07 x gjennomsnittlig utbetalt brutto ultimo 2007.

2) Ved en inkurie var det ført inn et for lavt brutto tall i mars (kr. 8.719 pr. klient)

3) Siden forrige rapport har vi inkludert en kolonne som viser antall klienter som har fått sosialhjelp i den aktuelle måned. Status pr. 01.0x er antall brukere i foregående måned.

Tabellen viser akkumulert brutto utbetalt sosialhjelp. Utviklingen hittil i år har redusert avviket fra minus 2,5 mill. i mai til minus 0,63 mill. i august. Samtidig er antall klienter med sosialhjelp redusert fra 888 i mai til 746 i august. Forutsatt 832 klienter i snitt pr. måned i 2008 og kr. 8.957,- i utbetaling pr. måned tilsvarer dette et prognosert merforbruk på 0,9 mill.

Utviklingen tilsier at vi nå ser en effekt av kvalifiseringsprogrammet.

Kr. 8.957-, betyr at vi har utbetalingene har økt med ca. 4,7 % i forhold til fjorårets siste måneder. Når vi korrigerer for 5 % økning i satsene for basisbeløp og den generelle prisstigning i år ligger vi omtrent på samme nivå som utgangen av fjoråret.

Samlet brutto utbetaling pr. 2. tertial er 59,6 mill. mot 61,4 mill. pr. 2. tertial 2007.

Fra brutto sosialhjelp trekkes refundert forskudd på trygd, bostøtte m.m. Pr. 2.tertial har vi mottatt 6,8 mill. i slike refusjoner som er ca. 1,3 mill. mindre enn budsjettet. En del av dette skyldes forskyvning i overføring fra staten. Eksempelvis fikk vi inn 1,3 mill. i juli mot 0,2 mill. i august. Det er imidlertid en fare for at vi får en svikt i slike refusjoner idet vi også ligger ca. 0,5 mill. under tilsvarende periode i fjor.

Konklusjon: P.g.a. usikkerhet knyttet til inntektssiden settes prognosen til et merforbruk på 2,2 mill som er 0,3 mill lavere enn forrige periode.

Med hilsen
BYDEL SAGENE

Knut Egger
Bydelsdirektør

Godkjent og ekspedert uten underskrift

Bydel
Sagene

Vedlegg: BU-sak
08/74

Versjon pr. 23.09.08 kl. 11.00

STRATEGISK PLAN 2008 – 2011 for Bydel Sagene

Innhold:

1. Bydelens visjon, ansvar og oppgaver
2. Hva vil påvirke bydelens arbeid i planperiode?
3. Vektlagte satsingsområder

Bydel
Sagene

STRATEGISK PLAN 2008 – 2011 for Bydel Sagene

Denne strategiske plan er vedtatt av bydelsutvalget i Bydel Sagene i møte 30. oktober 2008. Planen gir bydelsforvaltningen føringer innenfor de satsingsområder som må vektlegges noe mer i planperioden.

Tjenesteområder hvor det ikke anses å være behov for større endringer i forhold til de mål bydelsutvalget tidligere har satt er derfor ikke tatt med i denne plan.

De mer spesifikke mål for bydelens tjenester vil fremgå av bydelens virksomhetsplaner og årlige budsjetter.

1. Bydelens visjon, ansvar og oppgaver

Bydelens historie og visjon

Sagene området har en sentral plass i Oslos historie, først som åsted for Norges første industriutvikling og deretter som sted for Kristiania kommunes første store boligbygging. I dag er Sagene en endringsbydel med både boligbygging på gamle industriområder og miljøpark langs Akerselva.

Denne utvikling har gjort Sagene til en mangfoldig bydel med Oslos høyeste befolkningstetthet, stor inn- og utflytting, store variasjoner i boligstandard og stor sosial spennvidde i befolkningen. Alt dette danner bakgrunn for Bydel Sagenes visjon:

"En mangfoldig bydel med omtanke for alle"

Ønsket er å ta vare på bydelens særpreg, og samtidig utvikle en bydel som gir plass til alle, har respekt for alle, yter omsorg der det trengs og har et tilbud av tjenester som henvender seg til alle beboere.

Organisering og styring

Bydelsforvaltningen ledes av bydelsdirektør som politisk er underordnet bydelsutvalget i Bydel Sagene og administrativt underordnet byrådsavdelingen for velferd og sosiale tjenester

Tjenesteansvar

Bydelens har primært ansvaret for å gi følgende tjenester til bydelens innbyggere:

Sykehjems og aldershjems plasser, hjemmesykepleie og praktisk bistand i hjemmet, sosialhjelp, (inkl. tildeling av kommunale boliger, råd og veiledning), helsestasjonstilbud, barnehageplasser, dagtilbud til eldre og funksjonshemmede, eldresentertilbud, fritidstilbud til barn og unge og barnevernstjenester

I tillegg gir bydelen økonomisk støtte til flere kultur- og frivillighetstiltak i bydelen, og har ansvaret for vedlikehold av flere av bydelens parker.

Føringer for driften

Bydelsutvalget har besluttet at bydelens politiske og administrative ledelse skal sikre at Bydel Sagene:

- Gir tjenester på et best mulig effektivitetsnivå tilpasset den enkelte bruker innenfor de lover vi forvalter og innen den myndighet bydelen er gitt
- Sikre kvalitet i tjenester slik at brukerne opplever trygghet, forutsigbarhet og personlig omsorg
- Har ordninger som sikrer brukerne gode overganger mellom bydelens egne tjenester og andre kommunale og statlige tjenester
- Etterstrebe gode forebyggende tiltak
- Styrke og koordinere bydelens tiltak og øke det forebyggende arbeidet i utsatte bo-områder.
- Aktivt bidrar til å øke det lokale demokratiske engasjement
- Bidrar til utvikling av bydelens fysiske utforming, miljø og kulturtiltak
- Drives innenfor de til enhver tid tildelte økonomiske rammer

2. Hva vil påvirke bydelens arbeid i planperioden?

Befolkningsendringer

Store deler av bydelens tjenester går til å betjene barne- og eldre befolkningen. Endringer i disse befolkningsgrupper vil ha betydelig innflytelse på bydelens drift fremover. I planperioden forventes barnebefolkningen under skolepliktig alder å øke med ca. 10 %, mens antall eldre over 80 år forventes redusert med ca. 20 %. Antall eldre i alderen 67 – 79 år forventes imidlertid å øke med ca. 14 %.

Samlet befolkning forventes økt fra 32 438 ved inngangen til 2008 til 34 657 ved utgangen av 2011. Endringen fremgår av figuren nedenfor.

Illustrerende oppsett over bydelens befolkningsendring

Behov for tjenester

Antall brukere av bydelens tjenester ved inngangen til 2008 viser følgende behov for tjenester i forhold til gjennomsnittet for Oslo:

- Behovet for barnevernstiltak ligger på det dobbelte
- Behovet for barnehageplasser ligger på 90 % som tilsvarer Oslos måltall
- Andelen av befolkningen som er berørt av sosialhjelp er ca. 60 % høyere
- Andelen av eldre med behov for pleie og omsorgstjenester er ca. 80 % høyere for aldersgruppene 67-79 år og ca. 15 % høyere for eldre over 80 år
- For pleietrengende under 67 år er behovet ca. 40 % høyere

Befolkningsendringene i planperioden tilsier at behovet for tjenester vil nærme seg Oslos gjennomsnitt noe, men vi må i hele planperioden fremdeles forvente et behov som ligger over dette gjennomsnittet.

Endringene tilsier imidlertid fortsatt et behov for utbygging av barnehageplasser og en nedtrapping i antall institusjonsplasser for eldre er til stede.

Økonomiske rammer

Bystyret tildeler bydelene budsjetter etter bydelenes relative andeler av aldersgrupper i befolkningen og diverse levekårsindikatorer. Bydelen vil i perioden ha en relativ nedgang i de eldste aldersgrupper og forventes å få en bedring i levekårsindikatorene. Beregninger tilsier at dette gir en reduksjon i bydelens budsjettildeling på ca. 10 – 15 mill. pr. år i planperioden.

Organisatoriske endringer

Ansvar for skolefritidsordningen overføres fra bydelene til Utdanningsetaten fra høsten 2008 og at det forventes innført brukervalg innen hjemmesykepleie i løpet av planperioden. Det foreligger foreløpig ikke andre større organisatoriske endringer i kommunen som vil påvirke bydelens drift.

De to største endringer er knyttet til den fremtidige driften av lokale NAV – kontor hvor bydelens sosialtjeneste inngår og til den statlige organisering av sykehusstrukturen i Oslo.

Arbeidsmarkedet

Utvikling i arbeidsmarkedet vil ha stor betydning for befolkningens behov for sosiale tjenester. Et stramt arbeidsmarked tilsier også at bydelene vil ha betydelig utfordringer i å rekruttere og beholde kompetent arbeidskraft.

3. Vektlagte satsingsområder i planperioden

Tre områder må vektlegges noe mer i planperioden

1. Ha tiltak som gir selvhjulpenhet ved arbeid, aktivitet eller avklaring for trygd

Begrunnelse:

Ny organisering i NAV betyr at bydelens sosialtjenester nå samarbeider med statlige arbeids- og velferdstjenester. Dette krever økt fokus på ansattes kompetansehevning og utvikling av bydelens sosialtjenester. I tillegg kan deler av arbeidsmarkedstiltakene blir konkurranseutsatt.

Gjennomføring:

- Ha en mottaksfunksjon i sosialtjenesten som gir råd og veiledning med fokus på selvhjulpenhet
- Utvikle samarbeidet i lokalt NAV-kontor for raskest mulig å sikre nødvendige avklaringer for den enkelte
- Opprette og videreutvikle tiltaksnivået i bydelen med sikte på å få brukere av tjenester ut i arbeid eller aktivitet
- Sosialtjenestens tiltaksarbeid og organisering må tilpasses nye rammevilkår

2. Sørge for utvikling av varierte og gode lokale pleie- og omsorgstiltak

Begrunnelse:

Bydel Sagenes tilknytting til nytt lokalsykehus gir nye muligheter for samarbeid. Større grad av valgfrihet vil utfordre bydelen i måten vi organiserer og driver tjenester.

Gjennomføring:

- Utvikle et nært og varig samarbeid med bydelens nye lokalsykehus, Lovisenberg sykehus.
- Utvikle en større fleksibilitet innen hjemmetjenesten, og mellom den og øvrige pleie- og omsorgstjenester.
- Etablering og drift av nye botilbud .
- Tydeliggjøre fastlegenes ansvar og rolle i bydelens førstelinjetjeneste

3. Satse på gode og varierte lokale tiltak for barn og unge

Begrunnelse:

Bydelen møter flere nye utfordringer ved lovfestet rett til barnehageplass. Det er økt fokus på barnehagenes innhold og bydelen har fått økt ansvar etter opplæringsloven. Det er klare føringer for etablering av alternative lokale barneverns tiltak.

Gjennomføring:

- Styrke arbeidet med barn og unges psykiske helse
- Bedre barn og unges oppvekstkår i utsatte boligområder gjennom tverrfaglig samarbeid og tiltak
- Utvikle tiltakskjeder i barn og unges nærmiljø i tett samarbeid mellom barnevernet og bydelens øvrige tjenester.
- Etablere nye barnehageplasser og sikre full barnehagedekning.
- Vektlegge barnehagen som læringsarena.
- Ha gode og varierte ungdomstilbud

I tillegg må ytterligere to områder vektlegges i planperioden

4. Sikre en bærekraftig bolig og nærmiljøstruktur i bydelen

Begrunnelse:

Bydelen vil fortsatt stå overfor store utbyggingsprosjekter og ønske om lokal medvirkning. Og da måten bydelsutbyggingen skjer på har stor betydning for fremtidens behov for velferdstjenester, miljø og kulturtiltak, vil det være viktig å fortsatt kunne være en aktiv deltaker i prosessen.

Gjennomføring:

- Ha fokus på kvalitetskrav til nye boliger og sikre at leilighetsfordelingen følges opp.
- Arbeide for en bærekraftig bydelsutvikling (fysisk, miljømessig og sosialt) i samarbeid med beboere, frivillige organisasjoner og næringsliv som kan bedre infrastruktur og rekreasjon muligheter.
- Arbeide for differensiering og tilrettelegging av bydelens boligtilbud.
- Stimulere og samarbeide med bydelens aktive og mangfoldige kulturliv
- Arbeide med universell utforming

5. Beholde ansatte og deres kompetanse og sikre rekruttering

Begrunnelse:

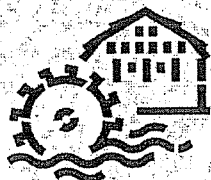
Sikre at tjenestene har nødvendig bemanning og kompetanse i et stramt arbeidsmarked.

Gjennomføring:

- Sørge for konkurransedyktige vilkår.
- Satse på kompetanseheving, videreutvikling og faglig oppdaterting samt praksisrelatert fagutdanning.
- Ha kvalifiserte ledere som fremmer et attraktivt arbeidsmiljø og gode tjenester.
- Etablere en god seniorpolitikk.

**Bydel
Sagene**

Bydel Sagene

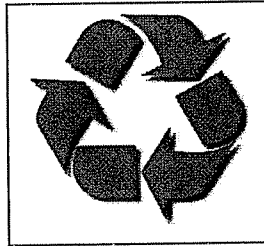
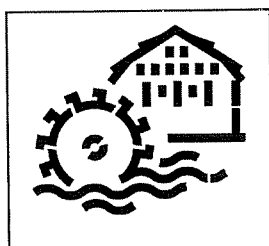

Oslo kommune
Bydel Sagene

Vedlegg: BU-sak
08/75

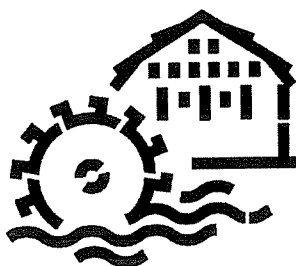

Plan for bærekraftig bydelsutvikling 2008-2012

Innholdsfortegnelse

Kap.	Innhold	Side
	Forside	1
	Innholdsfortegnelse	2
I.	Innledning	3
1.1	Oppbygging av planen	
1.2	Planperiode og oppfølging	
1.3	Koblinger til andre planer og satsningsfelt	
1.3.1	- HMS	
1.3.2	- Miljørettet helsevern	
1.3.3	- Folkehelsearbeid	
II.	Visjon, målsettinger og policy	4
2.1	Visjon	
2.2	Hovedmål	
2.3	Målsettinger	
2.4	Miljøpolicy	
III.	Tiltaks- og handlingsplan	5
3.1	Tiltak under innsatsfelt 1: ❖ Miljøeffektivitet (i egen organisasjon)	5
	01. Miljøfyrtårnsertifisering	5
	02. Miljørettet helsevern	5
	03. Miljøeffektive anskaffelser og rettferdig handel	5
	04. Energi	5
	05. Transport	6
	06. Avfall og forsøpling	6
	07. Miljørapporteringsystem (MiRa) og Grønt regnskap	6
	08. Miljøopplæring	7
	09. Miljøvurdering i saksbehandling og planarbeid	7
3.2	Tiltak under innsatsfelt 2: ❖ Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling - dialog, deltakelse og medvirkning	8
	10. Enhet for bærekraft	8
	11. Sagene samfunnshus	8
	12. Samarbeid med Sagene-Torshov Lokal Agenda 21 forum	9
	13. Arenaer for dialog, deltakelse og medvirkning	9
	14. Grønne arrangementer	9
	15. Lovisa prisen	9
	16. "BU på benken"	9

Bydel Sagene

Bydelsadministrasjonen
Postboks 4200 Nydalen, 0401 Oslo

Telefon: 23 47 49 90

E-post:
postmottak@bsa.oslo.kommune.no

I. Innledning

1.1 Oppbygging av planen

Med en målsetting om å gjøre planen for bærekraftig bydelsutvikling mest mulig tilgjengelig og brukervennlig, har vi valgt å gjøre selve planen så kortfattet og overordnet som mulig.

I et eget vedlegg til selve planen har vi samlet bakgrunnsmateriale for selve plandokumentet.

I vedlegget finner en planens tilknytning til bydelens øvrige plandokumenter, samt kommunale og statlige styringsdokumenter innen innsatsfeltet. Likeledes en utfyllende beskrivelse av innsatsfelt, strategier og systemer, samt en mer detaljert beskrivelse av tiltakene i planen. Vedlegget avsluttes med en kort oppsummering av tiltak og resultater knyttet til den forrige planen.

Planen er ellers bygd opp rundt to hovedinnsatsfelter:

1) Miljøeffektivitet i egen organisasjon:

Her kommer tiltak som vi som bydel skal gjennomføre for at vi skal bli mest mulig miljøeffektive i vår egen drift og virksomhet gjennom å feie for egen dør. Det vil si hvordan vi skal drive våre egne tjenestesteder (barnehager, kontorvirksomheter, helsestasjoner m.fl.) på en mest mulig miljøvennlig og effektiv måte, slik at miljøbelastningen blir så liten som mulig.

❖ Prioriterte oppgaver og satsninger knyttet til dette innsatsfelt er først og fremst miljøfyrtårn-sertifisering av bydelens virksomheter, miljøtilpassede innkjøp og anskaffelser, energiforbruk, transport, samt avfall og forsøpling.

2) Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling (dialog, deltakelse og medvirkning):

Her kommer tiltak for hvordan vi som bydel kan fungere som initiativtaker, pådriver, informasjonsformidler og tilrettelegger for et samarbeid med andre lokale aktører (innbyggere, brukere, lag og foreninger, næringsliv og enkeltindivider m.fl.) om en bærekraftig utvikling av bydelen. Tiltak knyttet til denne kategori blir først og fremst et rammeverk for det videre arbeidet. Det vil si hvordan bydelen kan tilrettelegge for en økt dialog, deltakelse og medvirkning i forhold til miljøutfordringer, bærekraftig utvikling, men også i forhold til en revitalisering av lokaldemokratiet og nærmiljøutvikling.

❖ Prioriterte oppgaver og satsninger innen innsatsfeltet knyttes i hovedsak til Enhet for bærekraft og Sagene samfunnshus, samarbeid med Sagene-Torshov LA21 forum, grønne arrangementer, samt arenaer for dialog, deltakelse og medvirkning.

1.2 Planperiode og oppfølging

Planperioden er for årene 2008-2012. Planen skal i utgangspunktet følges opp gjennom årlig rapportering i forbindelse med bydelens årsmelding. Videre skal det utarbeides egne årlige miljørapporter eller Grønne regnskap, som synliggjør bydelsforvaltningens miljøstatus.

1.3 Koblinger til andre planer og satsningsfelt

Intensjonen er at arbeidet med miljø, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21 skal være en integrert del av bydelens ordinære virksomhet. Innsatsfeltet har klare koblinger og paralleller til mange andre planer og satsninger i bydelen og må derfor ikke sees på noe som kommer i tillegg til den øvrige ordinære virksomheten, med som et innsatsfelt som er en del av bydelens ordinære virke. I en oppstartsfasen kan det likevel være behov for en særlig fokus og oppfølging av innsatsfeltet.

1.3.1 HMS

Arbeidet med miljø i egen organisasjon er del av bydelens HMS arbeid. På mange måter er arbeidet med miljøeffektivitet og miljøsertifisering M:en i bydelens HMS arbeid. Det er derfor viktig at rutiner og rapportering kobles til de øvrige HMS rutinene.

1.3.2 Miljørettet helsevern

Forskriftens formål er å fremme folkehelse og bidra til gode miljømessige forhold.

Den skal sikre befolkningen mot faktorer i miljøet som kan ha negativ innvirkning på helse.

Virkeområder er private og offentlige virksomheter og eiendommer hvis forhold direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Miljørettet helsevern er viktig overfor kommunale virksomheter som barnehager, skoler og sykehjem og er tillagt en sentral plass i kommunens folkehelseiltak.

1.3.3 Folkehelsearbeid

Folkehelsearbeid dreier seg om å svekke det som medfører helserisiko og styrke det som bidrar til bedre helse gjennom helsefremmende og forebyggende arbeid. Hovedmålet for folkehelseplanen i Oslo er å redusere helseforskjellene i Oslo. Folkehelsearbeidet foregår for det meste utenfor det tradisjonelle helsevesenet og viktige innsatsområder er samarbeid med aktører og sektorer på ulike felt. For eksempel vil styrking av lokale nettverk og psykososialt miljø redusere risikoen for psykiske lidelser. Det sentrale er å gi mennesker medinnflytelse og valgmuligheter. Det er med andre ord helt klare paralleller og koblinger mellom arbeidet med Lokal Agenda 21 og folkehelsearbeidet. Satsingen på LA21 arbeid i bydelen vil derfor kunne bidra til å fremme god folkehelse i Bydel Sagene.

II. Visjon, målsettinger og policy

I tillegg til å definere tiltak og satsningsfelter som skal gjennomføres i planperioden, er det også definert en visjon, hovedmål, målsettinger og policy for det videre arbeidet innen satsningsfeltet.

2.1 Visjon:

Bydel Sagene – den grønne bydelen!

2.2 Hovedmål:

Bydel Sagene skal:

- være en foregangsbydel for en målrettet og miljøeffektiv drift og forvaltning, samt fungere som pådriver og tilrettelegger for bærekraftig utvikling.
- tilrettelegge for en økt dialog, deltakelse og medvirkning i forhold til lokale tiltak, prosjekt og beslutningsprosesser, for å på denne måten bidra til en utvikling og revitalisering av lokaldemokratiet.

2.3 Målsettinger:

Målet er å arbeide for en bærekraftig utvikling og en mest mulig miljøeffektiv bydel og gjennom å:

- Miljøfyrtårnsertifisere alle våre virksomheter og på den måten redusere vår miljøbelastning.
- Beregne og sammenstille vår miljøpåvirkning og rapportere denne gjennom årlige grønne regnskap.
- Bygge opp kunnskap og kompetanse om våre miljøutfordringer og mulige løsninger i egen organisasjon.
- Søke helhetlige løsninger som bidrar til økt velferd og en bedre folkehelse
- Utvikle bydelen gjennom et løpende samarbeid med befolkning, brukere og andre lokale aktører
- Stimulere til en bred lokal medvirkning som kan bidra til fornyelse og vitalisering av lokaldemokratiet.
- Trekke med bydelens beboere i planlegging og praktisk handling for en mer miljøvennlig bydel.
- Fremme folkehelsen og bidra til gode miljømessige forhold, samt sikre befolkningen mot faktorer i miljøet som kan ha negativ innvirkning på helsen.

2.4 Miljøpolicy:

En miljøpolicy eller miljøpolitikk er en skriftlig erklæring av overordnet ambisjonsnivå og veivalg som virksomheten velger for sitt miljøengasjement.

Bydelens policy for arbeidet med miljø, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21:

- Vi skal forvalte våre ressurser på en fornuftig måte.
- Vi skal synliggjøre vår miljøpåvirkning gjennom å etablere systemer og rutiner for å måle og synliggjøre vårt miljøarbeid.
- Vi skal stadig forbedre vår miljøpåvirkning gjennom å søke miljøeffektive løsninger.
- Vi skal bidra til å sikre lokale arenaer for dialog, deltakelse og medvirkning.
- Vi skal være en aktiv aktør i utviklingen av gode nærmiljøer og lokalsamfunn i bydelen.
- Vi skal søke helhetlige og bærekraftige løsninger.

III. Tiltaks- og handlingsplan

De ulike tiltakene og satsningene innen miljø, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21 er som nevnt knyttet til følgende to innsatsfelt, 1) *Miljøeffektivitet i egen organisasjon* og 2) *Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling - dialog, deltakelse og medvirkning*. Under hvert innsatsfelt er det definert ulike tiltak, som det her gis en kort beskrivelse av. For en mer inngående beskrivelse av det enkelte tiltak vises det til den detaljerte tiltaks- og handlingsplanen i vedlegget til planen.

3.1 Tiltak under innsatsfelt 1:

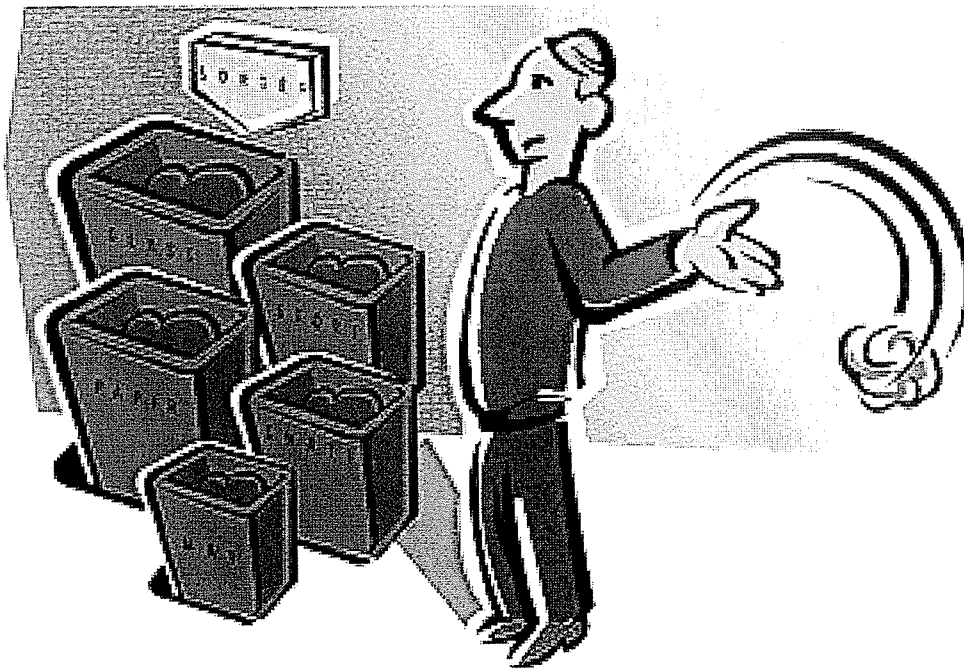
❖ Miljøeffektivitet (i egen organisasjon)

Det første innsatsfeltet av tiltaksplanen retter seg mot bydelens egen virksomhet. Her er det Miljøfyrtårnsertifisering som er bærebjelken for arbeidet med miljøeffektivitet i egen organisasjon. Gjennom å miljøfyrtårnsertifisere bydelens egne virksomheter sikres det at den enkelte virksomhet gjennomfører tiltak knyttet til ulike innsatsfelter, som for eksempel energi, transport, avfallshåndtering, innkjøp og anskaffelser.

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse av tiltak og målsetting:
01.	Miljøfyrtårnsertifisering	Målsetting: Samtlige av bydelens tjenestesteder skal være sertifiserte etter miljøfyrtårnordningen i løpet av 2009. Tiltak: Sertifisering etter Miljøfyrtårnordningen omfatter bl.a. følgende hovedmoment: - Miljøanalyse - Handlings- og tiltaksplan - Miljøkontaktpersoner og miljøgruppe i virksomheten - Avsluttende konsulentrapport - Årlige tiltaks- og handlingsplaner - Re-sertifisering
02.	Miljørettet helsevern	Målsetting: Å fremme folkehelsen og bidra til gode miljømessige forhold, samt sikre befolkningen mot faktorer i miljøet som kan ha negativ innvirkning på helse. Tiltak: Styrke funksjonene med oppgaver knyttet til miljørettet helsevern og bydelens arbeid med miljøfyrtårnsertifisering, blant annet vurdere opprettelse av en stilling som helse- og miljøkonsulent.
03.	Miljøeffektive anskaffelser og rettferdig handel	Målsetting: Å øke andelen anskaffelser der det er lagt vekt på forhold knyttet til etiske, økologiske og miljørelaterte hensyn. Tiltak: • <i>Bydel Sagene som Fair Trade by(del)</i> Bydelen skal i planperioden søke å bli erklært som en Fair Trade by(del). • <i>Policy og anskaffelsesrutine med fokus på miljø og etikk</i> • <i>Opplæring i grønne og etiske anskaffelser</i> • <i>Etterspørre miljørelatert dokumentasjon ved innkjøp og innleie</i> • <i>Avfallsklausul i leieavtaler</i> Etterspørre system for kildesortering Det vises også til følgende tiltak under punkt 4. Energi: ENØK-analyser.
04.	Energi	Målsetting: Bydelen skal redusere og optimalisere sitt energiforbruk, samt øke andelen energi som stammer fra fornybare og ikke-forurensende energikilder.

		Tiltak: • <i>Løpende oppfølging av energiforbruk</i> • <i>Reduksjon og optimalisering av energiforbruk</i> • <i>Bruk av fornybare og ikke-forurensende energi</i> • <i>Energifleksibilitet</i> • <i>ENØK-analyser</i>
05.	Transport	Målsettinger: Bydelens transportbehov skal i størst mulig utstrekning dekkes gjennom transportløsninger som skjer med ikke-forurensende eller svært lavt forurensende transportformer.
		Tiltak: • <i>Velge motorkjøretøyer som er miljøtilpassede* ved nyanskaffelser.</i> • <i>Tilrettelegge for økt bruk av både sykkel og kollektivtransport i tjenesten, samt oppfordre ansatte til å bruke disse transportformer.</i> • <i>Velge piggfrie vinterdekk på samtlige motorkjøretøyer.</i> • <i>Foreta en streng behovsvurdering for antall parkeringsplasser som leies ved innleie av lokaler til bydelens tjenestesteder.</i> • <i>Videreutvikle bydelens oversikt over egne motorkjøretøyer.</i> • <i>Tilrettelegge for gode parkeringsmuligheter for sykkel på alle av bydelens tjenestesteder.</i> • <i>Vurdere å etablere ordning med egne tjenestesykler på de større virksomhetene i bydelen.</i> • <i>Oppfordre alle ansatte til å delta i årlig "sykle til jobben aksjon".</i> • <i>Bydelen skal være en pådriver for at det blir etablert flere ladestasjoner for elbiler i bydelen.</i> * = kjøretøyer som oppfyller de miljøkrav som er stilt av Oslo kommune sentralt og som det er inngått samkjøpskontrakter for. Miljøkrav omfatter f.eks. grenseverdier for CO2 utslipp pr. kjørt km.
06.	Avfall og forsøpling	Målsetting: Bydelen skal arbeide for at mengden avfall som produseres blir redusert og at andelen materialer/avfall som kildesorteres og gjenbrukes/gjenvinnes økes.
		Tiltak: • <i>Mini-gjenbruksstasjon</i> (lokalt avfallsmottak) I samarbeid med Renovasjonsetaten • <i>Miljøstasjoner</i> (mottak for spesialavfall) I samarbeid med Renovasjonsetaten • <i>Supplerende avfallsrydding i parker</i> • <i>Kildesortering i parker</i> (prøveprosjekt)
07.	Miljørapporteringssystem (MiRa) og Grønt regnskap	Målsetting: Å etablere et miljørapporteringssystem som fungerer som grunnlag for sammenstilling av et Grønt regnskap som synliggjør bydelens miljøpåvirkning.
		Tiltak: Etablere et internt forbruks- og miljørapporteringssystem (MiRa) med et utvalg av indikatorer som synliggjør deler av bydelens miljøpåvirkning. Systemet danner grunnlag for utarbeidelse av årlige Grønne regnskap som brukes som beslutningsgrunnlag for å definere nye tiltak og satsninger for fører til en kontinuerlig forbedring av bydelens miljøeffektivitet, samt for å synliggjøre bydelens miljøarbeid ovenfor innbyggere og publikum.

08.	Miljøopplæring	Målsetting: Å øke de ansattes og folkevalgtes kunnskap og kompetanse om miljøeffektivitet, LA21 og bærekraftig utvikling, og på den måten tilrettelegge for et større engasjement og handlingsrom. Tiltak: • Opplæring i miljø, LA21 og bærekraftig utvikling Grunnleggende opplæringsmodul for å gi bydelens ansatte og folkevalgte en innføring i våre miljøutfordringer og hvordan man kan bidra med løsninger. • Styrke kunnskapen om bærekraftig byutvikling Opplæring/kurs for å øke kompetansen rundt bærekraftbegrepet i forhold til fysisk bydelutvikling og byplanlegging, både hos administrasjonen og bydels politikere.
09.	Miljøvurdering i saksbehandling og planarbeid	Målsetting: Det skal alltid foretas en vurdering av miljø- og bærekraftsrelaterte konsekvenser ved saksbehandling og utarbeidelse av virksomhetsplaner i bydelen. Tiltak: Bydelens saksbehandlere skal uavhengig av saksfelt vurdere forhold knyttet til miljøeffektivitet og bærekraftig utvikling ved utarbeidelse av saksframlegg, virksomhetsplaner og andre dokumenter.

3.2 Tiltak under innsatsfelt 2:**❖ Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling****- dialog, deltakelse og medvirkning**

Under dette innsatsfelt kommer tiltak som knyttes til deltakelse, dialog og medvirkning i forhold til miljø-, nærmiljø- lokaldemokrati- og utviklingsprosesser. I tillegg til egne tiltak og satsninger, er de grep som kommer under dette kapittel først og fremst satsninger som skal planlegges og gjennomføres av - eller i samarbeid med - andre lokale aktører. Bydelen bør i utgangspunktet være en likestilt samarbeidspartner og dermed ikke innta en overordnet rolle i arbeidet og/eller prosessen. Bydelens rolle er her først og fremst å fungere som tilrettelegger, pådriver, bindeledd og samarbeidspartner.

Også her foreligger det en mer inngående beskrivelse av det enkelte tiltak som fremgår av den mer detaljerte tiltaks- og handlingsplanen i vedlegget til planen.

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse av tiltak og målsetting:
10.	Enhet for bærekraft	Målsetting: Styrke og synliggjøre bydelens innsats og arbeid for en bærekraftig lokal samfunnsutvikling, samt å fungere som pilot og bindeledd for bydelens arbeid med LA21, miljøeffektivitet og bærekraftig utvikling. Tiltak: • <i>Drifte Sagene samfunnshus etter prinsipper for bærekraftig utvikling.</i> • <i>Drifte og forvalte bydelens parker etter prinsipper for bærekraftig utvikling.</i> • <i>Tilrettelegge for å få med befolkningen i aktiv, praktisk innsats for et sosialt bærekraftig og mer miljøvennlig nærmiljø.</i> • <i>Arbeide med å utvikle en bred kompetanse innen deltagelesmetodikk og miljøeffektivitet.</i> • <i>Være bindeledd mellom bydelens tjenestesteder, befolkning og frivillige organisasjoner som ønsker å delta i lokale utviklingssaker.</i> • <i>Fungere som pådriver og ha hovedansvaret for at bydelens virksomheter blir miljøfyrtårnsertifisert.</i> • <i>Utarbeide en serviceerklæring for bydelens parker</i>
11.	Sagene samfunnshus	Målsetting: Sagene samfunnshus skal fungere som bydelens møteplass for Lokal Agenda 21 virksomhet, miljøinformasjon, samt mangfold og kultur. Herunder å tilrettelegge for nettverksbygging og en løpende dialog mellom lokale aktører og samarbeidspartnere. Videre skal samfunnshuset bidra til folkeopplysning for lokal frivillighet og kulturvirksomhet, samt være pådriver for et trygt lokalmiljø rundt Sagene samfunnshus. Tiltak: • <i>Base for bydelens arbeid med bærekraftig utvikling, samt kontorer til bydelens Enhet for bærekraft.</i> • <i>Drifte et miljøfyrtårnsertifisert nærmiljøsentor med utleie- og møtelokaler.</i> • <i>Tilrettelegge for et Grønn konferanse tilbud.</i> • <i>Bidra til å styrke nettverk blant frivillige og andre lokale aktører.</i> • <i>Lede et driftspartnerskap for huset.</i>

12.	Samarbeid med Sagene-Torshov Lokal Agenda 21 forum	Målsetting: Bydelen skal ha en forpliktende samarbeid med Sagene-Torshov Lokal Agenda 21 forum gjennom å tilrettelegge for - og bidra til - at forumet kan drive sin virksomhet i tråd med sine vedtatte statutter. Tiltak: • Bydelen skal være representert i styret for Sagene Torshov Lokal Agenda 21 – både politisk og administrativt. • Bydelen kan bruke forumet som et rådgivende organ knyttet til lokale miljø-, nærmiljø- og utviklingssaker når dette vurderes som relevant og/eller hensiktsmessig. • Bydelen skal prioritere samarbeid som gir muligheter for pilot og utviklingsprosjekter etter initiativ fra forumet. • Bydelen skal fungere som forumets samarrangør ved gjennomføring av ulike informasjons- og holdningsskapende tiltak. • Bydelen kan bidra til at forumet kan delta i nettverk og grupper som har et fokus på temaer som nærmiljøutvikling, lokaldemokratiutvikling og bærekraftig utvikling. • Bydelen skal ha en folkeopplysningsfunksjon gjennom sitt samarbeid med forumet i forhold til miljø og bærekrafts spørsmål.
13.	Arenaer for dialog, deltakelse og medvirkning	Målsetting: Å tilrettelegge for en økt dialog, deltakelse og medvirkning i forhold til ulike prosjekter og tiltak, samt utvikling av bydelen på generelt grunnlag. Tiltak: • Temakonferanser og sosiale møteplasser Ta initiativ til å avholde ulike konferanser, møter og samlinger som et ledd i arbeidet med dialog, deltakelse og medvirkning. • Befolkningskonsultasjoner Sikre en løpende dialog og medvirkning fra lokale aktører gjennom å ulike former for befolkningskonsultasjoner.
14.	Grønne arrangementer	Målsetting: Arbeide for at arrangementer som skal avvikles i bydelens lokaler og parker har en grønn og miljøvennlig profil. Tiltak: • Bransjekrav for Grønne arrangementer Bruke bransjekravet fra Miljøfyrtårnordningen ved egne arrangementer. • Informere og oppfordre eksterne aktører Til å avvikle sine arrangementer på en mest mulig miljøvennlig måte f.eks. gjennom bruk av bransjekrav eller lignende.
15.	Lovisa prisen	Målsetting: Å synliggjøre og premiere lokal innsats knyttet til miljø, LA21 og bærekraftig utvikling. Tiltak: Innarbeide miljø, LA21 og bærekraftig utvikling som en del av Lovise-prisens statutter, og som vektlegges ved tildeling av prisen.
16.	"BU på benken"	Målsetting: Tilrettelegge for en mer direkte dialog mellom bydelens folkevalgte representanter og befolkning og brukere. Tiltak: Etablere en rutine der representanter for bydelsutvalget (eller andre lokale politiske representanter) møter befolkning og brukere i det offentlige rom.

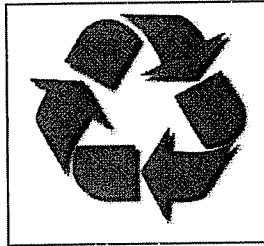
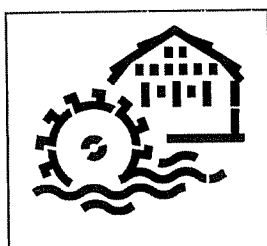

Oslo kommune
Bydel Sagene

Vedlegg: BU-sak
08/75

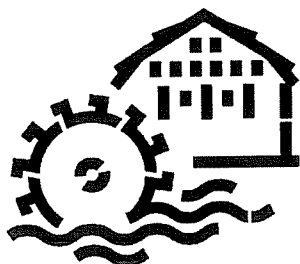

Plan for bærekraftig bydelsutvikling 2008-2012

Innholdsfortegnelse

Kap.	Innhold	Side
	Forside	1
	Innholdsfortegnelse	2
I.	Innledning	3
1.1	Oppbygging av planen	
1.2	Planperiode og oppfølging	
1.3	Koblinger til andre planer og satsningsfelt	
1.3.1	- HMS	
1.3.2	- Miljørettet helsevern	
1.3.3	- Folkehelsearbeid	
II.	Visjon, målsettinger og policy	4
2.1	Visjon	
2.2	Hovedmål	
2.3	Målsettinger	
2.4	Miljøpolicy	
III.	Tiltaks- og handlingsplan	5
3.1	Tiltak under innsatsfelt 1: ❖ Miljøeffektivitet (i egen organisasjon)	5
	01. Miljøfyrtårnsertifisering	5
	02. Miljørettet helsevern	5
	03. Miljøeffektive anskaffelser og rettferdig handel	5
	04. Energi	5
	05. Transport	6
	06. Avfall og forsøpling	6
	07. Miljørapporteringssystem (MiRa) og Grønt regnskap	6
	08. Miljøopplæring	7
	09. Miljøvurdering i saksbehandling og planarbeid	7
3.2	Tiltak under innsatsfelt 2: ❖ Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling - dialog, deltakelse og medvirkning	8
	10. Enhet for bærekraft	8
	11. Sagene samfunnshus	8
	12. Samarbeid med Sagene-Torshov Lokal Agenda 21 forum	9
	13. Arenaer for dialog, deltakelse og medvirkning	9
	14. Grønne arrangementer	9
	15. Lovisa prisen	9
	16. "BU på benken"	9

Bydel Sagene

Bydelsadministrasjonen
Postboks 4200 Nydalen, 0401 Oslo

Telefon: 23 47 49 90

E-post:
postmottak@bsa.oslo.kommune.no

I. Innledning

1.1 Oppbygging av planen

Med en målsetting om å gjøre planen for bærekraftig bydelsutvikling mest mulig tilgjengelig og brukervennlig, har vi valgt å gjøre selve planen så kortfattet og overordnet som mulig. I et eget vedlegg til selve planen har vi samlet bakgrunnsmateriale for selve plandokumentet. I vedlegget finner en planens tilknytning til bydelens øvrige plandokumenter, samt kommunale og statlige styringsdokumenter innen innsatsfeltet. Likeledes en utfyllende beskrivelse av innsatsfelt, strategier og systemer, samt en mer detaljert beskrivelse av tiltakene i planen. Vedlegget avsluttes med en kort oppsummering av tiltak og resultater knyttet til den forrige planen.

Planen er ellers bygd opp rundt to hovedinnsatsfelter:

1) Miljøeffektivitet i egen organisasjon:

Her kommer tiltak som vi som bydel skal gjennomføre for at vi skal bli mest mulig miljøeffektive i vår egen drift og virksomhet gjennom å feie for egen dør. Det vil si hvordan vi skal drive våre egne tjenestesteder (barnehager, kontorvirksomheter, helsestasjoner m.fl.) på en mest mulig miljøvennlig og effektiv måte, slik at miljøbelastningen blir så liten som mulig.

❖ **Prioriterte oppgaver og satsninger knyttet til dette innsatsfelt er først og fremst miljøfyrtårnsertifisering av bydelens virksomheter, miljøtilpassede innkjøp og anskaffelser, energiforbruk, transport, samt avfall og forsøpling.**

2) Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling (dialog, deltakelse og medvirkning):

Her kommer tiltak for hvordan vi som bydel kan fungere som initiativtaker, pådriver, informasjonsformidler og tilrettelegger for et samarbeid med andre lokale aktører (innbyggere, brukere, lag og foreninger, næringsliv og enkeltindivider m.fl.) om en bærekraftig utvikling av bydelen. Tiltak knyttet til denne kategori blir først og fremst et rammeverk for det videre arbeidet. Det vil si hvordan bydelen kan tilrettelegge for en økt dialog, deltakelse og medvirkning i forhold til miljøutfordringer, bærekraftig utvikling, men også i forhold til en revitalisering av lokaldemokratiet og nærmiljøutvikling.

❖ **Prioriterte oppgaver og satsninger innen innsatsfeltet knyttes i hovedsak til Enhet for bærekraft og Sagene samfunnshus, samarbeid med Sagene-Torshov LA21 forum, grønne arrangementer, samt arenaer for dialog, deltakelse og medvirkning.**

1.2 Planperiode og oppfølging

Planperioden er for årene 2008-2012. Planen skal i utgangspunktet følges opp gjennom årlig rapportering i forbindelse med bydelens årsmelding. Videre skal det utarbeides egne årlige miljørapporter eller Grønne regnskap, som synliggjør bydelsforvaltningens miljøstatus.

1.3 Koblinger til andre planer og satsningsfelt

Intensjonen er at arbeidet med miljø, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21 skal være en integrert del av bydelens ordinære virksomhet. Innsatsfeltet har klare koblinger og paralleller til mange andre planer og satsninger i bydelen og må derfor ikke sees på noe som kommer i tillegg til den øvrige ordinære virksomheten, med som et innsatsfelt som er en del av bydelens ordinære virke. I en oppstartsfase kan det likevel være behov for en særlig fokus og oppfølging av innsatsfeltet.

1.3.1 HMS

Arbeidet med miljø i egen organisasjon er del av bydelens HMS arbeid. På mange måter er arbeidet med miljøeffektivitet og miljøsertifisering M:en i bydelens HMS arbeid. Det er derfor viktig at rutiner og rapportering kobles til de øvrige HMS rutine.

1.3.2 Miljørettet helsevern

Forskriftens formål er å fremme folkehelse og bidra til gode miljømessige forhold. Den skal sikre befolkningen mot faktorer i miljøet som kan ha negativ innvirkning på helse. Virkeområder er private og offentlige virksomheter og eiendommer hvis forhold direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen. Miljørettet helsevern er viktig overfor kommunale virksomheter som barnehager, skoler og sykehjem og er tillagt en sentral plass i kommunens folkehelseiltak.

1.3.3 Folkehelsearbeid

Folkehelsearbeid dreier seg om å svekke det som medfører helserisiko og styrke det som bidrar til bedre helse gjennom helsefremmende og forebyggende arbeid. Hovedmålet for folkehelseplanen i Oslo er å redusere helseforskjellene i Oslo. Folkehelsearbeidet foregår for det meste utenfor det tradisjonelle helsevesenet og viktige innsatsområder er samarbeid med aktører og sektorer på ulike felt. For eksempel vil styrking av lokale nettverk og psykososialt miljø redusere risikoen for psykiske lidelser. Det sentrale er å gi mennesker medinnflytelse og valgmuligheter. Det er med andre ord helt klare paralleller og koblinger mellom arbeidet med Lokal Agenda 21 og folkehelsearbeidet. Satsingen på LA21 arbeid i bydelen vil derfor kunne bidra til å fremme god folkehelse i Bydel Sagene.

II. Visjon, målsettinger og policy

I tillegg til å definere tiltak og satsningsfelter som skal gjennomføres i planperioden, er det også definert en visjon, hovedmål, målsettinger og policy for det videre arbeidet innen satsningsfeltet.

2.1 Visjon:

Bydel Sagene – den grønne bydelen!

2.2 Hovedmål:

Bydel Sagene skal:

- være en foregangsbydel for en målrettet og miljøeffektiv drift og forvaltning, samt fungere som pådriver og tilrettelegger for bærekraftig utvikling.
- tilrettelegge for en økt dialog, deltakelse og medvirkning i forhold til lokale tiltak, prosjekt og beslutningsprosesser, for å på denne måten bidra til en utvikling og revitalisering av lokaldemokratiet.

2.3 Målsettinger:

Målet er å arbeide for en bærekraftig utvikling og en mest mulig miljøeffektiv bydel og gjennom å:

- Miljøfyrtårnsertifisere alle våre virksomheter og på den måten redusere vår miljøbelastning.
- Beregne og sammenstille vår miljøpåvirkning og rapportere denne gjennom årlige grønne regnskap.
- Bygge opp kunnskap og kompetanse om våre miljøutfordringer og mulige løsninger i egen organisasjon.
- Søke helhetlige løsninger som bidrar til økt velferd og en bedre folkehelse
- Utvikle bydelen gjennom et løpende samarbeid med befolkning, brukere og andre lokale aktører
- Stimulere til en bred lokal medvirkning som kan bidra til fornyelse og vitalisering av lokaldemokratiet.
- Trekke med bydelens beboere i planlegging og praktisk handling for en mer miljøvennlig bydel.
- Fremme folkehelsen og bidra til gode miljømessige forhold, samt sikre befolkningen mot faktorer i miljøet som kan ha negativ innvirkning på helsen.

2.4 Miljøpolicy:

En miljøpolicy eller miljøpolitikk er en skriftlig erklæring av overordnet ambisjonsnivå og veivalg som virksomheten velger for sitt miljøengasjement.

Bydelens policy for arbeidet med miljø, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21:

- Vi skal forvalte våre ressurser på en fornuftig måte.
- Vi skal synliggjøre vår miljøpåvirkning gjennom å etablere systemer og rutiner for å måle og synliggjøre vårt miljøarbeid.
- Vi skal stadig forbedre vår miljøpåvirkning gjennom å søke miljøeffektive løsninger.
- Vi skal bidra til å sikre lokale arenaer for dialog, deltakelse og medvirkning.
- Vi skal være en aktiv aktør i utviklingen av gode nærmiljøer og lokalsamfunn i bydelen.
- Vi skal søke helhetlige og bærekraftige løsninger.

III. Tiltaks- og handlingsplan

De ulike tiltakene og satsningene innen miljø, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21 er som nevnt knyttet til følgende to innsatsfelt; 1) *Miljøeffektivitet i egen organisasjon* og 2) *Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling - dialog, deltakelse og medvirkning*. Under hvert innsatsfelt er det definert ulike tiltak, som det her gis en kort beskrivelse av. For en mer inngående beskrivelse av det enkelte tiltak vises det til den detaljerte tiltaks- og handlingsplanen i vedlegget til planen.

3.1 Tiltak under innsatsfelt 1:

❖ Miljøeffektivitet (i egen organisasjon)

Det første innsatsfeltet av tiltaksplanen retter seg mot bydelens egen virksomhet. Her er det Miljøfyrtårnsertifisering som er bærebjelken for arbeidet med miljøeffektivitet i egen organisasjon. Gjennom å miljøfyrtårnsertifisere bydelens egne virksomheter sikres det at den enkelte virksomhet gjennomfører tiltak knyttet til ulike innsatsfelter, som for eksempel energi, transport, avfallshåndtering, innkjøp og anskaffelser.

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse av tiltak og målsetting:
01.	Miljøfyrtårnsertifisering	Målsetting: Samtlige av bydelens tjenestesteder skal være sertifiserte etter miljøfyrtårnordningen i løpet av 2009. Tiltak: Sertifisering etter Miljøfyrtårnordningen omfatter bl.a. følgende hovedmoment: - Miljøanalyse - Handlings- og tiltaksplan - Miljøkontaktpersoner og miljøgruppe i virksomheten - Avsluttende konsulentrapport - Årlige tiltaks- og handlingsplaner - Re-sertifisering
02.	Miljørettet helsevern	Målsetting: Å fremme folkehelsen og bidra til gode miljømessige forhold, samt sikre befolkningen mot faktorer i miljøet som kan ha negativ innvirkning på helse. Tiltak: Styrke funksjonene med oppgaver knyttet til miljørettet helsevern og bydelens arbeid med miljøfyrtårnsertifisering, blant annet vurdere opprettelse av en stilling som helse- og miljøkonsulent.
03.	Miljøeffektive anskaffelser og rettferdig handel	Målsetting: Å øke andelen anskaffelser der det er lagt vekt på forhold knyttet til etiske, økologiske og miljørelaterte hensyn. Tiltak: • Bydel Sagene som Fair Trade by(del) Bydelen skal i planperioden søke å bli erklært som en Fair Trade by(del). • Policy og anskaffelsesrutine med fokus på miljø og etikk • Opplæring i grønne og etiske anskaffelser • Etterspørre miljørelatert dokumentasjon ved innkjøp og innleie • Avfallsklausul i leieavtaler Etterspørre system for kildesortering Det vises også til følgende tiltak under punkt 4. Energi: ENØK-analyser.
04.	Energi	Målsetting: Bydelen skal redusere og optimalisere sitt energiforbruk, samt øke andelen energi som stammer fra fornybare og ikke-føreusende energikilder.

		Tiltak: • <i>Løpende oppfølging av energiforbruk</i> • <i>Reduksjon og optimalisering av energiforbruk</i> • <i>Bruk av fornybare og ikke-forurensende energi</i> • <i>Energifleksibilitet</i> • <i>ENØK-analyser</i>
05.	Transport	Målsettinger: Bydelens transportbehov skal i størst mulig utstrekning dekkes gjennom transportløsninger som skjer med ikke-forurensende eller svært lavt forurensende transportformer.
		Tiltak: • <i>Velge motorkjøretøyer som er miljøtilpassede* ved nyanskaffelser.</i> • <i>Tilrettelegge for økt bruk av både sykkel og kollektivtransport i tjenesten, samt oppfordre ansatte til å bruke disse transportformer.</i> • <i>Velge piggfrie vinterdekk på samtlige motorkjøretøyer.</i> • <i>Foreta en streng behovsvurdering for antall parkeringsplasser som leies ved innleie av lokaler til bydelens tjenestesteder.</i> • <i>Videreutvikle bydelens oversikt over egne motorkjøretøyer.</i> • <i>Tilrettelegge for gode parkeringsmuligheter for sykkel på alle av bydelens tjenestesteder.</i> • <i>Vurdere å etablere ordning med egne tjenestesykler på de større virksomhetene i bydelen.</i> • <i>Oppfordre alle ansatte til å delta i årlig "sykle til jobben aksjon".</i> • <i>Bydelen skal være en pådriver for at det blir etablert flere ladestasjoner for elbiler i bydelen.</i> * = kjøretøyer som oppfyller de miljøkrav som er stilt av Oslo kommune sentralt og som det er inngått samkjøpskontrakter for. Miljøkrav omfatter f.eks. grenseverdier for CO2 utslipp pr. kjørt km.
06.	Avfall og forsøpling	Målsetting: Bydelen skal arbeide for at mengden avfall som produseres blir redusert og at andelen materialer/avfall som kildesorteres og gjenbrukes/gjenvinnes økes.
		Tiltak: • Mini-gjenbruksstasjon (lokalt avfallsmottak) I samarbeid med Renovasjonsetaten • Miljøstasjoner (mottak for spesialavfall) I samarbeid med Renovasjonsetaten • Supplerende avfallsrydding i parker • Kildesortering i parker (prøveprosjekt)
07.	Miljørapporteringssystem (MiRa) og Grønt regnskap	Målsetting: Å etablere et miljørapporteringssystem som fungerer som grunnlag for sammenstilling av et Grønt regnskap som synliggjør bydelens miljøpåvirkning.
		Tiltak: Etablere et internt forbruks- og miljørapporteringssystem (MiRa) med et utvalg av indikatorer som synliggjør deler av bydelens miljøpåvirkning. Systemet danner grunnlag for utarbeidelse av årlige Grønne regnskap som brukes som beslutningsgrunnlag for å definere nye tiltak og satsninger for fører til en kontinuerlig forbedring av bydelens miljøeffektivitet, samt for å synliggjøre bydelens miljøarbeid ovenfor innbyggere og publikum.

08.	Miljøopplæring	Målsetting: Å øke de ansattes og folkevalgtes kunnskap og kompetanse om miljøeffektivitet, LA21 og bærekraftig utvikling, og på den måten tilrettelegge for et større engasjement og handlingsrom. Tiltak: • Opplæring i miljø, LA21 og bærekraftig utvikling Grunnleggende opplæringsmodul for å gi bydelens ansatte og folkevalgte en innføring i våre miljøutfordringer og hvordan man kan bidra med løsninger. • Styrke kunnskapen om bærekraftig byutvikling Opplæring/kurs for å øke kompetansen rundt bærekraftbegrepet i forhold til fysisk bydelsutvikling og byplanlegging, både hos administrasjonen og bydels politikere.
09.	Miljøvurdering i saksbehandling og planarbeid	Målsetting: Det skal alltid foretas en vurdering av miljø- og bærekraftsrelaterte konsekvenser ved saksbehandling og utarbeidelse av virksomhetsplaner i bydelen. Tiltak: Bydelens saksbehandlere skal uavhengig av saksfelt vurdere forhold knyttet til miljøeffektivitet og bærekraftig utvikling ved utarbeidelse av saksframlegg, virksomhetsplaner og andre dokumenter.

3.2 Tiltak under innsatsfelt 2:**❖ Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling****- dialog, deltakelse og medvirkning**

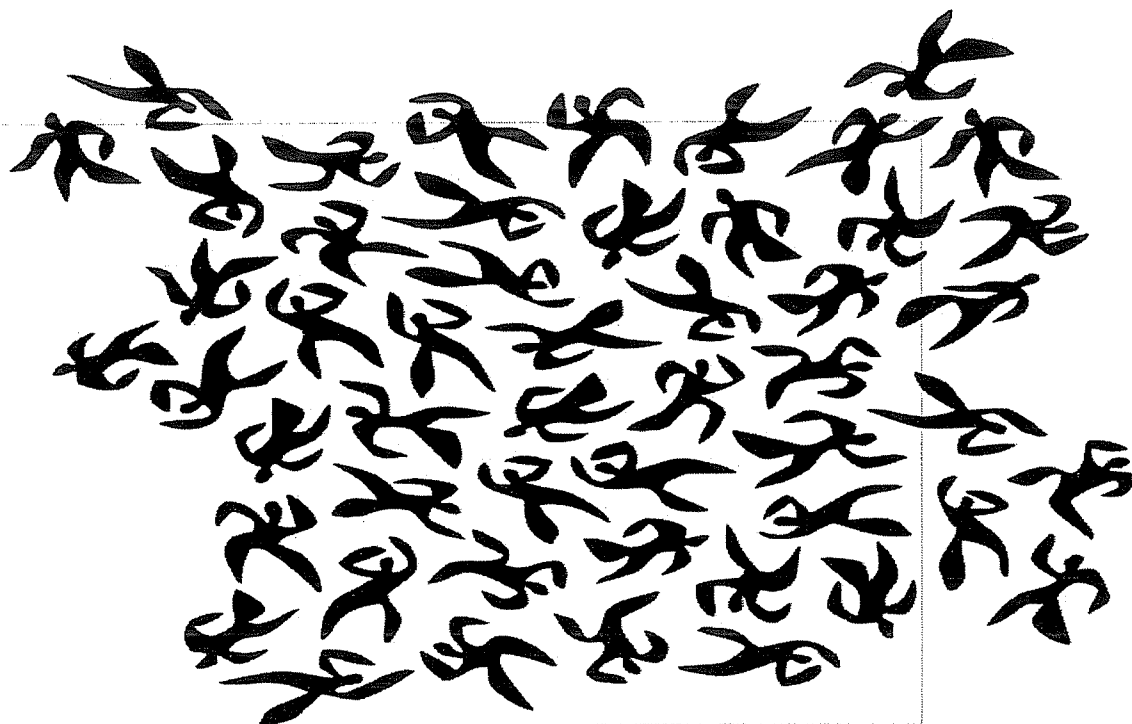
Under dette innsatsfelt kommer tiltak som knyttes til deltakelse, dialog og medvirkning i forhold til miljø-, nærmiljø- lokaldemokrati- og utviklingsprosesser. I tillegg til egne tiltak og satsninger, er de grep som kommer under dette kapittel først og fremst satsninger som skal planlegges og gjennomføres av - eller i samarbeid med - andre lokale aktører. Bydelen bør i utgangspunktet være en likestilt samarbeidspartner og dermed ikke innta en overordnet rolle i arbeidet og/eller prosessen. Bydelens rolle er her først og fremst å fungere som tilrettelegger, pådriver, bindeledd og samarbeidspartner. Også her foreligger det en mer inngående beskrivelse av det enkelte tiltak som fremgår av den mer detaljerte tiltaks- og handlingsplanen i vedlegget til planen.

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse av tiltak og målsetting:
10.	Enhet for bærekraft	Målsetting: Styrke og synliggjøre bydelens innsats og arbeid for en bærekraftig lokal samfunnsutvikling, samt å fungere som pilot og bindeledd for bydelens arbeid med LA21, miljøeffektivitet og bærekraftig utvikling. Tiltak: • <i>Drifte Sagene samfunnshus etter prinsipper for bærekraftig utvikling.</i> • <i>Drifte og forvalte bydelens parker etter prinsipper for bærekraftig utvikling.</i> • <i>Tilrettelegge for å få med befolkningen i aktiv, praktisk innsats for et sosialt bærekraftig og mer miljøvennlig nærmiljø.</i> • <i>Arbeide med å utvikle en bred kompetanse innen deltagelesmetodikk og miljøeffektivitet.</i> • <i>Være bindeledd mellom bydelens tjenestesteder, befolkning og frivillige organisasjoner som ønsker å delta i lokale utviklingssaker.</i> • <i>Fungere som pådriver og ha hovedansvaret for at bydelens virksomheter blir miljøfyrtårnsertifisert.</i> • <i>Utarbeide en serviceerklæring for bydelens parker</i>
11.	Sagene samfunnshus	Målsetting: Sagene samfunnshus skal fungere som bydelens møteplass for Lokal Agenda 21 virksomhet, miljøinformasjon, samt mangfold og kultur. Herunder å tilrettelegge for nettverksbygging og en løpende dialog mellom lokale aktører og samarbeidspartnere. Videre skal samfunnshuset bidra til folkeopplysning for lokal frivillighet og kulturvirksomhet, samt være pådriver for et trygt lokalmiljø rundt Sagene samfunnshus. Tiltak: • <i>Base for bydelens arbeid med bærekraftig utvikling, samt kontorer til bydelens Enhet for bærekraft.</i> • <i>Drifte et miljøfyrtårnsertifisert nærmiljøsentert med utleie- og møtelokaler.</i> • <i>Tilrettelegge for et Grønn konferanse tilbud.</i> • <i>Bidra til å styrke nettverk blant frivillige og andre lokale aktører.</i> • <i>Lede et driftspartnerskap for huset.</i>

12.	Samarbeid med Sagene-Torshov Lokal Agenda 21 forum	Målsetting: Bydelen skal ha en forpliktende samarbeid med Sagene-Torshov Lokal Agenda 21 forum gjennom å tilrettelegge for - og bidra til - at forumet kan drive sin virksomhet i tråd med sine vedtatte statutter. Tiltak: • Bydelen skal være representert i styret for Sagene Torshov Lokal Agenda 21 – både politisk og administrativt. • Bydelen kan bruke forumet som et rådgivende organ knyttet til lokale miljø-, nærmiljø- og utviklingssaker når dette vurderes som relevant og/eller hensiktsmessig. • Bydelen skal prioritere samarbeid som gir muligheter for pilot og utviklingsprosjekter etter initiativ fra forumet. • Bydelen skal fungere som forumets samarrangør ved gjennomføring av ulike informasjons- og holdningsskapende tiltak. • Bydelen kan bidra til at forumet kan delta i nettverk og grupper som har et fokus på temaer som nærmiljøutvikling, lokaldemokratiutvikling og bærekraftig utvikling. • Bydelen skal ha en folkeopplysningsfunksjon gjennom sitt samarbeid med forumet i forhold til miljø og bærekrafts spørsmål.
13.	Arenaer for dialog, deltakelse og medvirkning	Målsetting: Å tilrettelegge for en økt dialog, deltakelse og medvirkning i forhold til ulike prosjekter og tiltak, samt utvikling av bydelen på generelt grunnlag. Tiltak: • Temakonferanser og sosiale møteplasser Ta initiativ til å avholde ulike konferanser, møter og samlinger som et ledd i arbeidet med dialog, deltakelse og medvirkning. • Befolkningskonsultasjoner Sikre en løpende dialog og medvirkning fra lokale aktører gjennom å ulike former for befolkningskonsultasjoner.
14.	Grønne arrangementer	Målsetting: Arbeide for at arrangementer som skal avvikles i bydelens lokaler og parker har en grønn og miljøvennlig profil. Tiltak: • Bransjekrav for Grønne arrangementer Bruke bransjekravet fra Miljøfyrtårnordningen ved egne arrangementer. • Informere og oppfordre eksterne aktører Til å avvikle sine arrangementer på en mest mulig miljøvennlig måte f.eks. gjennom bruk av bransjekrav eller lignende.
15.	Lovisa prisen	Målsetting: Å synliggjøre og premiere lokal innsats knyttet til miljø, LA21 og bærekraftig utvikling. Tiltak: Innarbeide miljø, LA21 og bærekraftig utvikling som en del av Lovise-prisens statutter, og som vektlegges ved tildeling av prisen.
16.	"BU på benken"	Målsetting: Tilrettelegge for en mer direkte dialog mellom bydelens folkevalgte representanter og befolkning og brukere. Tiltak: Etablere en rutine der representanter for bydelsutvalget (eller andre lokale politiske representanter) møter befolkning og brukere i det offentlige rom.

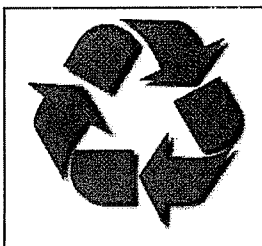
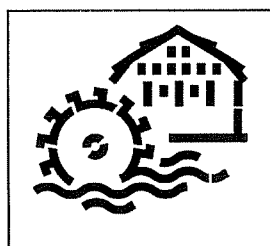

Oslo kommune
Bydel Sagene

Vedlegg til Plan for bærekraftig bydelsutvikling 2008-2012

- Bakgrunnsinformasjon
- Status og situasjonsbeskrivelse
- Beskrivelse av innsatsfelt, strategier og systemer
 - Detaljert tiltaks- og handlingsplan
- Oppsummering av bydelens tidligere plan for miljø og Lokal Agenda 21 (2003-2006)

Innholdsfortegnelse		
Kap.	Innhold	Side
	Forside	1
	Innholdsfortegnelse	2
I.	Bakgrunn	3
1.1	Strategisk plan for Bydel Sagene	
1.2	Bydelens tidligere planer for miljø, LA21 og bærekraftig utvikling	
1.3	Begreper og definisjoner	
1.3.1	Bærekraftig utvikling	
1.3.2	Agenda 21	
1.3.3	Lokal Agenda 21	4
1.3.4	Miljøeffektivitet	
1.3.5	Lokaldemokrati	
1.4	Styringsdokumenter	
1.5	Innføring av miljøledelse i Oslo kommune	5
II.	Bydel Sagene – status og situasjonsbeskrivelse	6
2.1	En bydel i forandring - utfordringer og muligheter	
2.2	Bydelens roller og funksjoner	
2.3	Deltakelse i prosjekter, programmer og satsninger	
2.4	Miljøfyrtårnsertifisering	7
2.5	Fairtrade bydel (rettferdig handel)	
III.	Beskrivelse av innsatsfelt, strategier og systemer	8
3.1	Beskrivelse av innsatsfelt 1: ❖ Miljøeffektivitet i egen organisasjon:	
3.1.1	Hva er et miljøstyringssystem?	
3.1.2	Miljøfyrtårn – bærebjelken i bydelens miljøtiltak og miljøstyring i egen organisasjon	
3.1.3	Integrering av Miljøstyringssystemet (Miljøfyrtårn) og internkontrollsystemet for HMS (helse, miljø og sikkerhet)	
3.1.4	Miljørapportering – hvordan skal bydelen måle sin innsats og finne forbedringsområder?	9
3.1.5	Miljøopplæring	
3.1.6	System og rutiner	10
3.1.7	Prioriterte satsningsområder	
3.1.8	Miljørettet helsevern	
3.2	Beskrivelse av innsatsfelt 2: ❖ Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling - dialog, deltakelse og medvirkning	12
3.2.1	Veivisere for Lokal Agenda 21 prosessen	
3.2.2	Målsetning	13
3.2.3	Metoder	
3.2.4	Aktører og samarbeidspartnere	
3.2.5	Organisering av arbeidet	14
IV.	Tiltaks- og handlingsplan – detaljert beskrivelse	15
4.1	Tiltak under innsatsfelt 1: ❖ Miljøeffektivitet (i egen organisasjon)	15
	01. Miljøfyrtårnsertifisering	
	02. Miljørettet helsevern	
	03. Miljøeffektive anskaffelser og rettferdig handel	
	04. Energi	
	05. Transport	
	06. Avfall og forsøpling	
	07. Miljørapporteringssystem (MiRa) og Grønt regnskap	
	08. Miljøopplæring	
	09. Miljøvurdering i saksbehandling og planarbeid	
4.2	Tiltak under innsatsfelt 2: ❖ Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling - dialog, deltakelse og medvirkning	22
	10. Enhet for bærekraft	
	11. Sagene samfunnshus	
	12. Samarbeid med Sagene-Torshov Lokal Agenda 21 forum	
	13. Arenaer for dialog, deltakelse og medvirkning	
	14. Grønne arrangementer	
	15. Lovisa prisen	
	16. "BU på benken"	
V.	Oppsummering av bydelens tidligere miljøplan:	27

I. Bakgrunn

Bakgrunnen for at Bydel Sagene har utarbeidet en plan for miljø og bærekraftig utvikling - Lokal Agenda 21 - knyttes i hovedsak til:

1.1 Strategisk plan for Bydel Sagene

En ny strategisk plan for bydelen er utarbeidet og behandles i Bydelsutvalget den 30.10.2008. Plan for bærekraftig bydelsutvikling 2008-2012 bygger på ny strategisk plans innsatsområde nr. 4 – Sikre en bærekraftig bolig og nærmiljøstruktur i bydelen.

1.2 Bydelens tidligere planer for miljø, LA21 og bærekraftig utvikling

Bydel Sagene utarbeidet sin første handlingsplan for miljøarbeid i 1998. I 2003 ble planen rullert og en ny "Plan for miljø og Lokal Agenda 21 2003-2006" ble vedtatt av Bydelsutvalget. Handlingsplanen har blant annet en overordnet visjon om at Bydel Sagene fortløpende skal forbedre sine miljømål og redusere miljøpåvirkningen. Likeledes at bydelen skulle være ledende i arbeidet med Lokal Agenda 21 og miljøeffektivitet i egen organisasjon – både på regionalt og nasjonalt plan.

1.3 Begreper og definisjoner

1.3.1 Bærekraftig utvikling

Begrepet bærekraftig utvikling oppsto i kjølvannet av rapporten "Vår felles framtid" fremlagt i 1987 av FNs «Verdikommisjon for miljø og utvikling», bedre kjent som Brundtlandkommisjonen. Kommisjonen beskrev bærekraftig utvikling som:

"En utvikling som ivaretar dagens behov uten å ødelegge mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov".

1.3.2 Agenda 21

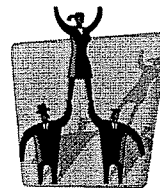
Agenda 21 er en handlingsplan for den 21. århundre utviklet under FN-konferansen for miljø og utvikling i Rio de Janeiro i 1992. Planen er en utfordring til alle verdens lokalsamfunn om å tenke globalt og handle lokalt gjennom å lage sin egen «Lokal Agenda 21» handlingsplan (LA 21). Med Agenda 21 endret miljøpolitikken seg fra å fokusere på enkelte problemer til å se på helheten: utvikling innenfor økonomiske, miljømessige og sosiale rammevilkår. Agenda 21 bygger altså på at det skal tas hensyn til flere dimensjoner eller perspektiv som til sammen danner grunnlaget for en helhetsvurdering.

Økonomi

Økologi

Sosialt

Agenda 21 vektlegger behovet for forpliktende internasjonale avtaler. Men Agenda 21 inneholder også klare anbefalinger om handling på lokalt nivå, og Lokal Agenda 21 er et svar på denne utfordringen.

"Den viktigste årsaken til at det globale miljøet stadig forringes er de ikke-bærekraftige produksjons- og forbruksmønstre, spesielt i de rike land. Det er et alvorlig problem som forsterker fattigdom og skjevheter... Rike land må gå foran når det gjelder å utvikle bærekraftige forbruksmønstre"

1.3.3 Lokal Agenda 21

Mange av problemene og løsningene som er nevnt i Agenda 21 har sine røtter i lokale aktiviteter. Derfor har de lokale myndighetene en sentral rolle i gjennomføringen av en bærekraftig utvikling. Lokale myndigheter er det styringsnivå som er nærmest folk flest.

De har derfor en viktig rolle når det gjelder utdanning og mobilisering av folk i forhold til bærekraftig utvikling.

"Lokal Agenda 21 kopler en global strategi for bærekraftig utvikling med lokalt engasjement. I denne sammenheng er lokale myndigheter ikke først og fremst myndighetsutøver eller tjenesteprodusent, men partner og initiativtaker til samarbeidsprosjekter med næringsliv og organisasjoner."

1.3.4 Miljøeffektivitet

Miljøeffektivitet er et mål på økonomiens evne til å dekke menneskelige behov i forhold til belastningene på natur og miljø. Mål på hvor store verdier vi klarer å skape ut av en viss mengde miljøbelastning. Miljøeffektiviteten angis som forholdet mellom verdiskapningen og miljøbelastningen over tid. Miljøeffektivitet er en nyttig målestokk fordi man kan forvente at miljøeffektive virksomheter, tjenester og produkter vil klare seg best i det lange løp.

Etter hvert som avgifter legges på miljøbelastning vil miljøeffektive virksomheter styrke sin konkurransestilling. Miljøeffektivitet kan brukes på flere nivåer: på produkt og tjeneste, på virksomhet, eller på nasjon.

1.3.5 Lokaldemokrati

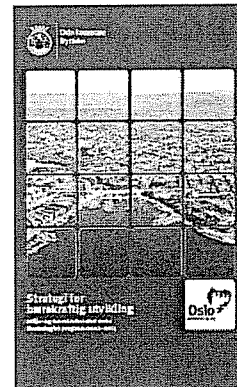
Definisjonen av et godt lokaldemokrati er et handlekraftig og åpent demokrati, som sikrer demokratisk likhet og utvikler innbyggernes deltagelsesevne.

1.4 Styringsdokumenter

Til bydelens arbeid med miljø, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21 knyttes også en rekke styringsdokumenter, både på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

På internasjonalt nivå nevnes blant annet sluttdokumenter fra FN møtet i Rio de Janeiro i 1992 og fra Johannesburg i 2002 (Rio +10), samt Aalborg charteret og The Earth Charter som Oslo har sluttet seg til.

På nasjonalt nivå foreligger det blant annet flere stortingsmeldinger, NOUer og andre dokumenter. Noen av de mest sentrale dokumentene i strategiarbeidet er regjeringens handlingsplan for bærekraftig utvikling (Nasjonal Agenda 21), nasjonal strategi for bærekraftig utvikling, samt stortingsmeldinger om regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand.

I Oslo kommune er det først og fremst følgende styringsdokumenter som ligger til grunn for arbeidet med miljøeffektivitet, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21:

- **Bystyremelding 1/2003** - Strategi for bærekraftig utvikling - Miljø- og bærekraftstatus 2002 - Byøkologisk program 2002-2014. Programmet skal rulleres gjennom behandling i bystyret i 2008 eller 2009.
- **Bystyremelding 3/2003** - Grønn kommune: Innføring av miljøeffektivitet i Oslo kommune.

Av Bystyremelding 1/2003 – Byøkologisk program - fremgår det at Byrådet vil at:

- Oslo skal ha en bærekraftig byutvikling, trivelige byrom og godt fungerende kretsløp.
- Banebyen Oslo skal ha et miljøeffektivt transportsystem og bruke fornybare energikilder.
- Oslo skal bevare og styrke sin blå-grønne struktur.
- Miljøbyen Oslo skal feie for egen dør gjennom en miljøeffektiv kommunalforvaltning.
- Oslo kommune skal samarbeide med byens borgere og byens næringsliv i arbeidet for et bedre bymiljø.

Fra: Toril Larsen [toril.larsen@bsa.oslo.kommune.no]
Dato: 10/10/2008 13:27
Til: <erling.baardsen@bsa.oslo.kommune.no>
Kopi:
Emne: telefon

- Legg til kontakter
- Opprett gruppe
- Filtrer reklame
- Vis alle detaljer
- Utskriftsvisning

Hei Erling! Jeg har snakket med Anne Berit Berger angående telefonregninger til Sandakerveien 33c. Hun vet ingen ting om fordeling. Jeg har også snakket med Elisabeth Vik, hun vet heller ikke noe om det. Hvem betaler dette tro?Hilsen Toril

Fra: Erling Baardsen [erling.baardsen@bsa.oslo.kommune.no]
Dato: 10/10/2008 13:43
<sissel.dahl.low@bsa.oslo.kommune.no>,
<kari.eriksen@bsa.oslo.kommune.no>, <tone-
marie.holmebakk@bsa.oslo.kommune.no>,
Til: <hilde.graff@bsa.oslo.kommune.no>,
<lene.sivertsen@bsa.oslo.kommune.no>,
<line.brandt@bsa.oslo.kommune.no>,
<eva.emilie.skaue@bsa.oslo.kommune.no>

- Legg til kontakter
- Opprett gruppe
- Filtreer reklame
- Vis alle detaljer
- Utskriftsvisning

Kopi:

Emne: Ad Anskaffelser

Vedlegg: INVESTERINGER_OPPSUMMERING.xls (63 kB)

[Fjern](#)

Hallo!

Vedlagt er redigerte lister over deres anskaffelser.

Vennligst lag endringene på disse listene (Arkfanene: Vedlikehold, Inventar, HviteBruneV, PC etc) og send de tilbake til meg pr. meil eller lagre de med navn i BOU-mappen - Anskaffelser.

mvh

Erling Baardsen

- Oslo skal bidra til og samarbeide for et bedre miljø regionalt, nasjonalt og globalt.

•

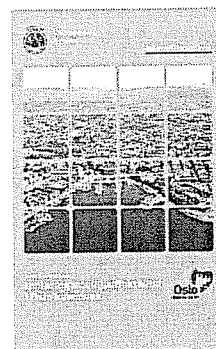
Oslo har som visjon at Oslo skal være en hovedstad i bærekraftig utvikling, preget av økonomisk, sosial og kulturell vekst innenfor naturens økologiske bæreevne.

Vi skal overlevere byen i en bedre miljøtilstand til neste generasjon enn vi selv overtok den.

Oslo skal være en av verdens mest miljøvennlige og bærekraftige hovedsteder.

1.5 Innføring av miljøledelse i Oslo kommune

Byrådet fremmet i 2003 en egen bystyremelding (3/2003) som beskriver arbeidet og prosessen med å implementere et miljøeffektivt styringssystem i kommunale virksomheter, både etater og bydeler. På den måten ønsket byrådet å "feie for egen dør" for derved å være pådriver og inspirator i prosessen mot et mer miljøeffektivt bysamfunn som legger minst mulig belastning på det ytre miljøet og som gjennom kontrollert ressursbruk sparer fellesskapets totale ressurser. Noen av grunnene til at Oslo kommune har vedtatt å miljøsertifisere de kommunale virksomhetene er bl.a.

- For å spare miljøet

Oslo kommune er opptatt av at det ikke brukes mer ressurser enn høyst nødvendig når offentlige tjenester skal produseres.

Det er fire hovedområder hvor miljøbelastningen skal reduseres: energibruk, avfall, transport og ved innkjøp av varer og tjenester

- For å spare penger

GRIP senter for bærekraftig produksjon og forbruk har dokumentert at ved å legge om til en mer bevisst ressursbruk og miljøeffektiv drift sparer virksomhetene penger over tid og øker konkurranseevnen.

- For å styrke HMS-arbeidet

God miljøstyring krever velfungerende internkontroll. Sykefraværsprosenten blant Miljøfyrtårnbedriftene er lavere enn SSBs nasjonale statistikk. Dette kan tyde på at Miljøfyrtårns satsning på arbeidsmiljø har gitt positive resultater for Miljøfyrtårnbedriftene.

- For å bedre tilgangen på miljøinformasjon

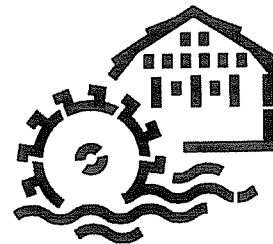
Miljøinformasjonsloven pålegger offentlige etater og bydeler å informere om hvilke belastninger som legges på det ytre miljøet gjennom virksomhetenes tjenesteproduksjon. Når virksomhetene er miljøsertifisert, er all dokumentasjon på plass og lett tilgjengelig.

II. Bydel Sagene - status og situasjonsbeskrivelse

2.1 En bydel i forandring - utfordringer og muligheter

Som en av de sentrumsnære bydelene i Oslo indre øst kjennetegnes Bydel Sagene av en rekke ulike utfordringer og forhold som preger bydelen på ulike måter. Herunder kommer for eksempel forhold knyttet til:

- Levekår og fattigdom
- Befolkningsøkning og fortetning
- Sosial og kulturell integrering
- Mangfold og toleranse
- Deltakelse i samfunns-, bydels- og nærmiljøutvikling
- Trygghet og kriminalitet
- Trafikk og støy
- Forurensing og forsøpling
- Tilgang til gode byrom (for eksempel parker, grøntområder og andre rekreasjonsarealer)

Til tross for at bydelen ikke har det primære ansvaret for alle av de utfordringer som listes opp over, så har bydelen gjennom sin deltakelse i ulike programmer og prosjekter satt fokus på og bidratt til å finne løsninger på en rekke av de utfordringer som har preget bydelen i negativ forstand tidligere. Gjennom Oslo indre øst satsningen har bydelen over en 10-års periode arbeidet med å bedre levekårene i bydelen. Dette resulterte i flere tiltak og satsninger som har bidratt til å utvikle bydelen i en positiv retning.

2.2 Bydelens roller og funksjoner

I forhold til miljø, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21 har bydelen som lokal myndighet en tredelt rolle:

- Tjenesteyter:

Bydelen har ansvar for å produsere og levere en rekke ulike tjenester til bydelens innbyggere. Herunder kommer for eksempel drift av barnehager, SFO, sosialtjenesten, helsestasjoner, bydelsadministrasjonen og lokale parker og plasser.

- Forvalter:

Som lokal myndighet har bydelen også en forvaltningsrolle som bl.a. innebærer myndighetsutøvelse med delegert vedtaksmyndighet innenfor ulike saksfelter, anskaffelser av varer og tjenester, samt oppfølgings- og tilsynsoppgaver særlig i forhold til miljørettet helsevern.

- Samfunnsutvikler:

Den tredje rollen eller funksjonen er å fungere som en lokal samfunnsutvikler. Dette er en rolle som ikke er formalisert på samme måte som de øvrige rolleoppgavene, men er samtidig en meget viktig rolle med tanke på en bærekraftig bydelsutvikling. Til tross for at mange forhold som påvirker den lokale samfunnsutviklingen ligger utenfor bydelens primære ansvarsområde, så er det allikevel svært sentralt at bydelen ser på seg selv som en lokal samfunnsutvikler i forhold til arbeidet med bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21.

2.3 Deltakelse i prosjekter, programmer og satsninger

Bydelen har i løpet av de siste 15 årene deltatt i flere ulike programmer og nettverk der det har vært fokus på temaer som levekår, miljø, trafikk, nærmiljø, byutvikling, deltakelse og medvirkning m.m. Noen av de mest sentrale i forhold til denne plan er følgende:

- Foregangskommuner i LA21
- Grønn kommune
- Handlingsprogrammet Oslo Indre Øst
- Miljøfyrtårnsertifisering
- EU-prosjektet People & Politics
- Nasjonalt nettverk for deltakende metodikk

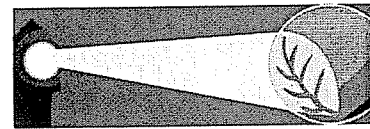

2.4 Miljøfyrtårnsertifisering

Bydel Sagene har som målsetting at alle tjenestesteder skal være miljøfyrtårnsertifiserte innen utgangen av 2009.

Bydelen påbegynte arbeidet med å miljøsertifisere sine virksomheter i 2002, da bydelens første barnehage ble sertifisert. I etterkommende år har bydelen sertifisert noen virksomheter hvert år, slik at det i 2008 var ca. 10 sertifiserte tjenestesteder. De resterende tjenestestedene vil altså bli sertifisert i løpet av 2009. Les mer om Miljøfyrtårnordningen under kap. 3.1.2 og under tiltak nr. 01. under kap. 4.1.

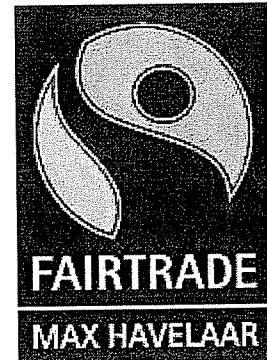
I tillegg til bydelens egne tjenestesteder så er det flere private og andre offentlige tjenestesteder med tilhørighet til Bydel Sagene som er miljøfyrtårnsertifiserte.

MILJØFYRTÅRN®

2.5 Fairtrade bydel (rettferdig handel)

Bydelsutvalget i Sagene har vedtatt at det støtter Bystyrets målsetting om å gjøre Oslo til en FairTrade-by innen utgangen av 2008. Fairtrade (rettferdig handel) bygger på å sikre produsenter/ arbeidere tilfredsstillende arbeids- og lønnsvilkår. Garantist for rettferdig handel mellom Nord og Sør er stiftelsen Max Havelaar. Produsenten må lage en plan for beskyttelse av miljøet og det finnes prisincentiver for omlegging til økologisk produksjon. Et viktig element i Fairtrade som handelssystem er å redusere antallet mellomledd så mye som mulig og slik at det vanligvis handles direkte med produsentorganisasjonen. Max Havelaar Norge ble dannet i 1997, som et samarbeidsprosjekt mellom 12 organisasjoner; Det kgl. selskap Norges Vel, Framtiden i våre hender, Kirkens nødhjelp, Handel og kontor, Norges Bondelag, Redd Barna, Kirkerådet, WWF, Norsk Folkehjelp, Frikirken, Alternativ handel og Norges Nærings- og Nytelsesforbund.

For å oppfylle kravene som Fairtrade nettverksby (-del) må følgende kriterier oppfylles:

- En lokal styringsgruppe må nedsettes som har ansvar for å drive arbeidet framover. Styringsgruppen kan bestå av hvem som helst i kommunen – men det bør være en representant fra kommunen.
- Kommunestyret/ bystyret må gjøre et vedtak om å støtte Fairtrade, servere Fairtrade-merket kaffe og te til sine ansatte og på møter
- Et utvalg Fairtrade-merkede produkter må benyttes i et visst antall lokale bedrifter, skoler, kirker eller lignende
- Det skal drives et aktivt informasjonsarbeid i kommunen

Bystyret i Oslo behandlet i sitt møte 6. desember 2006 et privat forslag: Oslo som Fairtrade-by. Forslaget ble vedtatt og Oslo skal arbeide aktivt for å gjøre Oslo til en fairtrade- by innen 2008.

III. Beskrivelse av innsatsfelt, strategier og systemer

Om planen og det videre arbeidet med miljø, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21.

3.1 Beskrivelse av innsatsfelt 1:

❖ Miljøeffektivitet i egen organisasjon:

Under det første innsatsfeltet finner vi strategier og tiltak vi skal gjennomføre for at vi som bydel skal bli mest mulig miljøeffektive i vår egen drift og virksomhet gjennom å feie for egen dør.

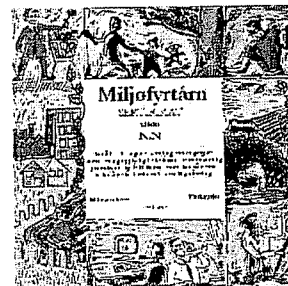
3.1.1 Hva er et miljøstyringssystem?

Den delen av virksomhetens totale styringssystem som utformer, iverksetter, oppnår, gjennomgår og vedlikeholder virksomhetens miljøpolicy. Begrepet "styringssystem" inkluderer organisasjonsstruktur, planleggingsaktiviteter, ansvarsforhold, praksis, prosedyrer, prosesser og ressurser. Miljøledelsessystemet er forankret i ledelsen, og består av et sett med prosedyrer og rutiner som skal sikre høy miljøstandard i virksomheten. Slike miljøstyringssystem kan være basert på godkjente standarder, for eksempel ISO 14001 og EMAS. For Bydel Sagene er det Miljøfyrtårnsordningen som er den aktuelle sertifiseringsordningen.

3.1.2 Miljøfyrtårn

– bærebjelken i bydelens miljøtiltak og miljøstyring i egen organisasjon.

For Bydel Sagene er det den norskutviklede Miljøfyrtårnsordningen som er den aktuelle sertifiseringsordningen. Miljøfyrtårn bygger på at virksomheter som skal sertifiseres må oppfylle et generelt bransjekrav og eventuelt også et eget bransjespesifikt krav. Arbeidet frem mot en sertifisering gjennomføres av en intern arbeidsgruppe på virksomheten med bistand fra en ekstern konsulent.

Sertifiseringsprosessen omfatter blant annet en miljøanalyse av virksomheten, utarbeidelse av en tiltaksplan som fører til at virksomheten oppfyller de aktuelle bransjekravene, samt utarbeidelse av årlige rapporter og handlingsplaner for virksomheten. Når virksomheten oppfyller de relevante bransjekravene avtales det at en sertifiserer kommer for å vurdere virksomheten. En sertifisering er gyldig i tre år og virksomheten må deretter re-sertifiseres etter gjeldende bransjekrav. Det er i regi av miljøfyrtårnsertifiseringsprosessen som de ulike miljøtiltakene planlegges og gjennomføres på det enkelte tjenestested. Det er altså i dette ledd som de konkrete miljøtiltakene blir initiert.

Miljøsertifiseringen er altså langt på vei selve bærebjelken i bydelens miljøarbeid i forhold til tiltak og miljøstyring i egen organisasjon. Mer informasjon om ordningen finnes på Internett: www.miljofyrtarn.no

3.1.3 Integrering av Miljøstyringssystemet (Miljøfyrtårn) og internkontrollsystemet for HMS (helse, miljø og sikkerhet)

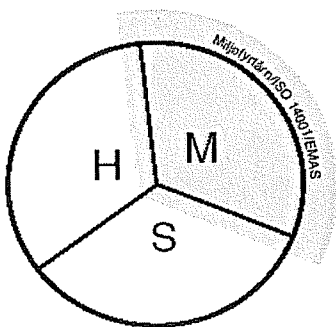
Alle virksomheter skal ha et fungerende HMS-system. Systemet skal inneholde mål og prosedyrer for å sikre forbedringsarbeid innen:

- Arbeidsmiljø og sikkerhet
- Forebygging av helseskader eller miljøforstyrrelser
- Vern av det ytre miljø mot forurensning
- Bedre behandling av avfall.

Forskriften krever at de ansatte deltar i HMS-arbeidet og at virksomheten arbeider systematisk for å overholde myndighetskrav og bedre de forhold bedriften selv ser på som mest kritiske. Miljøfyrtårnordningen stiller krav om ulike forhold som knyttes til virksomhetens HMS-system. Følgende krav fra Miljøfyrtårn skal integreres i HMS-systemet:

- Relevante lover og forskrifter skal overholdes – herunder HMS-forskriften
- Virksomheten må i tillegg sette seg mål utover myndighetskravene for de relevante miljøpåvirkningene, som for eksempel:
 - Bedre ressursutnytting (miljøvennlige innkjøp, mindre vannforbruk, mindre energiforbruk m.m.)
 - Redusere avfallsmengde og øke kildesortering
 - Redusere utslipp til jord, vann, luft (f.eks. redusere transport)

Målet er at kommunen skal tilby best mulig tjenester med minst mulig belastning på det ytre miljø. En målsetting om å høyne miljøeffektiviteten. Ved Miljøsertifisering rettes altså søkelyset mot M:en i HMS.

I praksis innebærer dette at de miljøkrav virksomheten og godkjenningen retter søkelyset mot innarbeides i de verneunder som gjennomføres i henhold til HMS-forskriften.

På en enkel måte kan en si at Miljøfyrtårn + HMS = systematisk miljøarbeid og miljøstyring.

Det betyr at når alle bydelens tjenester er Miljøfyrtårnsertifisert og dette er koblet sammen med HMS-arbeidet, vil vi langt på vei ha et systematisk miljøarbeid i bydelens egen organisasjon.

3.1.4 Miljørapportering – hvordan skal bydelen måle sin innsats og finne forbedringsområder?
Miljøledelse er innføring, drift og vedlikehold av et miljøstyringssystem. For at virksomheten skal kunne definere nye tiltak og målsettinger, må man kunne måle virksomhetens resultater på årsbasis. Et målesystem er også viktig i forhold til å synliggjøre bydelens miljøarbeid og danne et grunnlag for en kontinuerlig forbedring av bydelens miljøpåvirkning.

For å styrke dette arbeidet foreslås bør det etableres et rapporteringssystem som bygger på en årlig innhenting, sammenstilling og analyse av ulike data knyttet til bydelens forbruk og miljøpåvirkning.

Bydel Sagene og Bydel Gamle Oslo har tidligere påbegynt arbeidet med å utvikle et slikt system – MiRa. Dette systemet har muligheter for å videreutvikles og skreddersys, slik at det etableres et elektronisk rapporteringssystem som fungerer som plattform for utarbeidelse av årlige grønne regnskap for bydelen. Målsettingen er at det skal kunne presenteres et Grønt Regnskap for bydelens virksomhet i løpet av våren 2010.

3.1.5 Miljøopplæring

- Grunnleggende miljøopplæring

Opplæring knyttet til miljøfyrtårnsertifiseringsprosessen er ikke en pålagt oppgave, men bør likevel knyttes til satsningen da dette er et viktig grep for å skape en felles plattform for arbeidet med miljø. Hensikten er å gi bydelens ansatte en grunnleggende innføring i våre miljøutfordringer og hvordan man kan bidra med løsninger. Dette vil føre til økt miljøkompetanse som igjen vil kunne føre til økt engasjement og handlingsrom. Varigheten for et kurs vil kunne være på alt mellom ½ - 2 dager avhengig av temaer og omfang. Kurset kan også arrangeres for bydelens politikere, som en introduksjon til bærekraftig utvikling. Kursopplegget kan skreddersys for ulike målgrupper, for eksempel i samarbeid med Grønn Hverdag eller andre aktører.

- Miljøfyrtårnsertifisører

Intensjonen er at alle kommunale virksomheter og enheter skal utdanne sine egne miljøfyrtårnsertifisører som skal brukes til å sertifisere andre bydelers eller kommunale etaters virksomheter. Det er med andre ord lagt opp til en bytteordning mellom bydelene og etatene. Denne ordningen bidrar til å redusere kostnader knyttet til sertifiseringsprosessen, men forutsetter samtidig at bydelen har egne sertifisører som kan benyttes

i bytteordningen med andre bydeler og etater. Hvis ikke bydelen leverer sertifisører til andre bydeler, vil heller ikke bydelens virksomheter kunne benytte seg av sertifisører fra andre bydeler.

Det er derfor viktig at arbeidet med å utdanne egne sertifisører prioriteres og følges opp videre.

Det er en målsetting at det innenfor hver resultatenhets i bydelen er sertifisert en Miljøfyrtårnsertifisør innen sommeren 2009. Kultur- og nærmiljøavdelingen vil koordinere dette arbeidet videre.

- Miljøfyrtårnkonsulenter

Miljøfyrtårnkonsulenten er den som veileder en virksomhet frem til sertifisering som miljøfyrtårn.

Det er foreløpig gratis for kommunalt ansatte å bli kurset og sertifisert som Miljøfyrtårnkonsulenter.

Det er viktig at bydelen bygger opp intern kompetanse til miljøledelse. Det er derfor en målsetting at det er sertifisert en Miljøfyrtårnkonsulent innen hver avdeling innen sommeren 2009.

3.1.6 System og rutiner

Til Miljøfyrtårnordningen, miljørapporteringssystemet og bydelens HMS system knyttes det ulike rutiner og rapporteringsrutiner. For at det ikke skal etableres flere systemer som helt eller delvis har samme nedslagsfelt, så må system og rutiner samkjøres. I praksis innebærer dette at rutiner som knyttes til datafangst til et miljørapporteringssystem, må inngå som en del av den allerede etablerte rapporteringen. Denne bør samkjøres eller integreres med HMS-systemet og rapportering til Miljøfyrtårnkontoret.

3.1.7 Prioriterte satsningsområder

Ut i fra en erkjennelse av at vi ikke kan få gjennomført alle gode tiltak på en gang, ønsker vi å prioritere at følgende områder fra det ytre miljø, knyttes til virksomhetenes sjekkliste for HMS-runde/vernerunde:

- 1. Miljøfyrtårnsertifisering av bydelens virksomheter**
- 2. Rettferdig handel og miljøriktige anskaffelser**
- 3. Elektrisitet og oljeforbruk**
- 4. Transport**
- 5. Avfall og forsøpling**

3.1.8 Miljørettet helsevern

Forskriftens formål er å fremme folkehelse og bidra til gode miljømessige forhold.

Likeledes å sikre befolkningen mot faktorer i miljøet som kan ha negativ innvirkning på helse, bl.a. biologiske, kjemiske, fysiske og sosiale miljøfaktorer. Forskriftens virkeområde er private og offentlige virksomheter og eiendommer hvis forhold direkte eller indirekte kan ha innvirkning på helsen.

- Arbeidsoppgaver og omfang

Forskriften er på mange måter tredelt;

1. Den første og overordnede delen omhandler miljø og helsekrav knyttet til planlegging – oppføring og avvikling av bygg, virksomhet eller eiendom. Det skal tas hensyn til trafikkforhold, tilgjengelighet, forurensning, støy, klimaforhold og risikofaktorer i miljøet.
2. Den andre delen omhandler miljø og helsekrav som påføres omgivelsene fra en virksomhet. For eksempel forurensning, støy og avfallhåndtering.
3. Den siste delen er rettet mot den eller de aktiviteter, som finner sted i virksomheter og eiendommer. For eksempel tilfredsstillende renhold, sosialt miljø, lyd og lysforhold og hygiene.

- Virkeområder

Dette er ikke en uttømmende liste, men her er det plukket ut en del av de områdene som er aktuelle for bydelen:

- Bygge- og anleggsplasser
- Ekspedisjonslokaler – butikker
- Forsamlingslokaler – kino, disco, kirke, treningsstudio, idrettsanlegg
- Institusjoner – sykehus, sykehjem, heldøgns omsorg i bolig, aldershjem, asylmottak, barneverninstitusjoner, kontor, lokaler for helsepersonell og alternative behandlere
- Undervisning – skoler og kjøreskoler
- Produksjonsbedrifter, renovasjonsvirksomhet
- Servicebedrifter – bensinstasjon/verksted transportmidler, veier og anlegg og parkeringsplasser.

- Arbeid og virkemidler

Kommunen skal arbeide for å fremme folkehelsen og sikre mot miljøfaktorer med negativ innvirkning ved å ivareta hensyn til helse og trivsel i planlegging etter plan – og bygningsloven og godkjenning av virksomhet etter annet lovverk.

Kommunen skal ha oversikt over positive og negative faktorer i miljøet som kan innvirke på befolkningens helse i kommunen. Oversikten skal i tilstrekkelig grad omfatte:

- Vurdering av aktuelle faktorer i miljøet, som for eksempel forurensning, støy, sosiale miljøfaktorer, ulykkesrisiko m.v. og årsakene til deres opptreden
- Vurdering av miljøfaktorenes helseeffekter på befolkningen
- Forslag til mulige helsefremmende, forbyggende eller avbøtende tiltak.

- Tilsyn og virkemidler

Kommunen skal påse at virksomhet som omfattes av forskriften etterlever regelverket. Kommunens tilsynsplikt innebærer blant annet at kommunen skal:

- Ha oversikt over hvilke virksomheter dette dreier seg om
- Påse at virksomhetene er orientert om hvilke krav som er rettet mot dem
- Gjennomføre tilsyn med virksomheter etter fastsatt plan og
- Følge opp at virksomheten lukker sine avvik etter en fastsatt tid.

- Status

Miljørettet helsevern har ikke vært en prioritert oppgave i bydelen de siste årene, særlig er det arbeidet med en oversikt og oppfølgingen av de virksomheter kommunen har en tilsynsplikt overfor, det har skortet på. Det er de løpende henvendelsene som er prioritert. Ofte med svar basert på et generelt grunnlag, i forhold til de krav som rettes mot virksomhetene. Det har ikke vært kapasitet til å følge opp om de ulike virksomhetene utfører pålegg og forbedringer og lukker sine avvik etter en fastsatt tid.

Det betyr også at vi ikke har en oversikt over virksomheter vi etter kommunehelsetjenesteloven skal ha oversikt over. Det er pr. i dag heller ikke kapasitet til å drive forebyggende virksomhet innen saksfeltet, men kun prioritering av oppfølging av enkeltsaker. Miljørettet helsevern er tillagt en sentral plass i kommunens folkehelseiltak og er også viktige overfor egne kommunale virksomheter som barnehager, skoler og sykehjem.

3.2 Beskrivelse av innsatsfelt 2:

❖ Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling - dialog, deltakelse og medvirkning

Under det andre innsatsfeltet kommer tiltak som tar for seg bydelens rolle og oppgaver i forhold til nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling. Bydelens rolle er her først og fremst å fungere som pådriver, bindeledd og tilrettelegger i forhold til en økt dialog, deltakelse og medvirkning. Aktuelle satsningsområder og tiltak identifiseres av de ulike lokale aktørene som sammen definerer den lokale dagsorden for en bærekraftig utvikling.

Erfaringsmessig vil temaer som for eksempel trafikk, samferdsel, by- og nærmiljøutvikling og forsøpling stå sentralt, men et er altså de ulike lokale aktørene som til sammen skal sette fokus på de forhold som de mener er viktige for en bærekraftig utvikling av bydelen.

Som nevnt så handler det om en global strategi for bærekraftig utvikling koblet med lokalt engasjement. I denne sammenheng er lokale myndigheter ikke først og fremst myndighetsutøver eller tjenesteprodusent, men samarbeidspartner og tilrettelegger for samarbeidsprosjekter med næringsliv og organisasjoner.

3.2.1 Veivisere for Lokal Agenda 21 prosessen

Hvordan arbeidet med LA21 skal legges opp i praksis, finnes det ingen vedtatte retningslinjer for. Hvert lokalsamfunn velger metoder som passer for sin egen situasjon. Det har imidlertid gjennom praktisk arbeid i flere land utviklet seg noen veivisere for Lokal Agenda 21-arbeidet. Slik er disse presentert i Stiftelsen Idébankens temahefter:

1. Globalt ansvar

LA21 er lokalsamfunnenes bidrag til løsning av de globale miljø- og utviklingsproblemene. En Lokal Agenda 21 skal inneholde tiltak der lokalsamfunnet bidrar til å redusere sine belastninger på miljøet globalt, f.eks. ved å redusere utslippene av klimagasser. En skal også legge inn tiltak som bidrar til fordeling av ressurser mellom fattig rik i verden.

2. Langsiktig perspektiv

I arbeidet med Lokal Agenda 21 skal en tenke langsiktig, langt bortenfor en valgperiode for kommunestyret. Dette gjelder ikke bare for å forstå problemene, men også ved utvikling av løsninger og tiltak. En skal tenke på hvilke omstillinger som må begynne i dag for at samfunnet skal bli bærekraftig om 50 og 100 år.

3. Helhetssyn

Ved å tenke langsiktig kan en fri seg litt fra symptombehandling og reparasjon. Ved å se natur, menneske, produksjon og samfunn i sammenheng, kan en lettere finne varige løsninger på problemer. Tiltak som kan være ulønnsomme, isolert sett, kan vært svært fornuftige når de blir sett i en større sammenheng.

4. Medvirkning "nedenfra og opp"

Lokal Agenda 21 skal være en prosess der hele lokalsamfunnet deltar, både med å skape visjoner, finne løsninger og gjennomføre tiltak. Det er ikke nok at kommunen sender ut dokumenter til høring på tradisjonelt vis. Initiativ skal også komme utenfra og nedenfra. Dette er en spesiell utfordring for de frivillige organisasjonene i lokalmiljøet.

5. Kunnskap om samspillet i naturen

Alle aktiviteter skal bygge opp under naturens kretsløp og samspillet i naturen. Dette krever kunnskap om hvilke rammer naturen setter for menneskets aktivitet. Kunnskapen må spres til alle som tar avgjørelser om forbruks- og produksjonsvaner; det vil i praksis bli svært mange. Lokal Agenda 21 er et godt utgangspunkt for en lokal folkeopplysningskampanje.

3.2.2 Målsetning

I arbeidet med å utarbeide og å følge opp en Lokal Agenda 21 for Bydel Sagene skal det være en bred deltagelse fra frivillige organisasjoner, næringslivet, kommunale og offentlige tjenester, beboere og andre lokale aktører.

3.2.3 Metoder

Arbeidet med å utvikle en lokal dagsorden kan ta utgangspunkt i en prosess der man definerer framtidens utfordringer, muligheter og visjoner sett fra et bydelsperspektiv. Gjennom å skape et fremtidsbilde av bydelen kan man identifisere en ønsket utvikling, men også forhold som bidrar til skape problemer og utfordringer. Dette vil kunne fungere som et utgangspunkt for å utarbeide konkrete tiltak og satsninger. Det finnes mange ulike former for metoder og verktøy for arbeidet, men prosessen bør uansett ta utgangspunkt i de lokale forholdene i bydelen. Metoder for medvirkning og dialog kan for eksempel være:

- Enkeltstående prosjekter
- Folkemøter
- Tema- og informasjonsmøter og konferanser
- Befolkingskonsultasjoner
- Planleggingsverktøy (som for eksempel fremtidsverksteder / fremtidsavis)
- Opplæring
- Debatter
- Frivillighetskonferanser
- Spørreskjemaer og brukerundersøkelser
- Andre befolkingskonsultasjoner
- Bruk av bydelens lokaler til medvirkning og nærmiljøutvikling
- Arrangementer (markeringer og informasjon på f.eks. Bydelsdagen, Miljøtorget og Verdens Miljødag etc.)

Andre eksempel på metoder er for eksempel ordninger med lokale nærmiljø- og brukerutvalg, diskusjonsgrupper på Internett og temakvelder rundt om i bydelen.

3.2.4 Aktører og samarbeidspartnere

Bydel bør invitere til en bred og kontinuerlig dialog med flest mulig av de lokale aktørene i bydelen. I utgangspunktet bør alle aktører inviteres til en slik dialog, samtidig som det er viktig å bygge videre på det samarbeid som allerede er etablert med en rekke aktører i bydelen. Noen eksempler på viktige aktører er følgende:

• Frivillige lag og organisasjoner	• Enkeltpersoner og beboere
• Klubber og foreninger	• Lokal næringsliv
• Velforeninger	• Trossamfunns
• Beboerforeninger	• Eiendomsutviklere
• Frivillighetssentraler	

I Bydel Sagene er det flere aktører som står sentralt i Lokal Agenda 21 arbeidet. Noen av disse er:

• Sagene-Torshov Lokal Agenda 21 forum	• Sagene IF
• Sagene internasjonale og flerkulturelle frivillighetssentral	• Stiftelsen Idebanken
• Geitmyra skolehage	• Change The World

3.2.5 Organisering av arbeidet

- Bydelen som tilrettelegger og samarbeidspartner

Bydelens oppgave som lokal myndighet er først og fremst å fungere som tilrettelegger, bindeledd og pådriver for en bærekraftig utvikling.

- Lokal Agenda 21 forum

Bydelen tok i 2001/2002 initiativ til at det ble etablert et LA21 forum i Bydel Sagene. Gjennom å bidra til at forumet opprettholdes sikrer bydelen at det finnes en arena for en løpende dialog og deltakelse. Forumet er en uavhengig og selvstendig aktør som ikke styres av bydelen. Forumet er sammensatt av et utvalg av lokale representanter fra frivillige lag og organisasjoner, lokalt næringsliv, beboere, velforeninger, trossamfunn, samt representanter fra både politisk og administrativ nivå i Bydel Sagene. Forumet har utarbeidet egne statutter og retningslinjer for sitt virke. Forumet har i utgangspunktet ha en rådgivende rolle i forhold til bydelen, men har også gjennomført flere kartlegginger, forprosjekt, oppdrag og satsninger på mandat fra bydelen. Men i utgangspunktet bør forumet selv drøfte og definere tiltak og satsninger ut ifra det engasjement som finnes for ulike temaer og enkeltsaker i bydelen.

- Prosjekter og satsninger i samarbeid med andre lokale aktører

Andre tiltak kan for eksempel være ulike utviklingsprosjekter eller andre satsninger i nærmiljøet. Gjennom å planlegge og gjennomføre tiltak i fellesskap med andre lokale aktører, styrkes både samhold, engasjement og grunnlag for andre samarbeidsprosjekter. I tillegg vil dette kunne ha en viktig symbolverdi, dvs. for å vise at det i fellesskap er mulig å planlegge og gjennomføre prosjekter og satsninger i bydelen.

IV. Tiltaks- og handlingsplan - detaljert beskrivelse

De ulike tiltakene og satsningene innen miljø, bærekraftig utvikling og Lokal Agenda 21 er som nevnt knyttet til følgende to innsatsfelt; 1) *Miljøeffektivitet i egen organisasjon* og 2) *Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling - dialog, deltakelse og medvirkning*. Under hvert innsatsfelt er det definert ulike tiltak, som det her gis en mer utfyllende og detaljert beskrivelse av.

4.1 Tiltak under innsatsfelt 1:

❖ Miljøeffektivitet (i egen organisasjon)

Det første innsatsfeltet av tiltaksplanen retter seg mot bydelens egen virksomhet. Her er det Miljøfyrtårnsertifisering som er bærebjelken for arbeidet med miljøeffektivitet i egen organisasjon. Gjennom å miljøfyrtårnsertifisere bydelens egne virksomheter sikres det at den enkelte virksomhet gjennomfører tiltak knyttet til ulike innsatsfelter, som for eksempel energi, transport, avfallshåndtering, innkjøp og anskaffelser.

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
01.	Miljøfyrtårnsertifisering	Målsetting: Samtlige av bydelens tjenestesteder skal være sertifiserte etter miljøfyrtårnordningen i løpet av 2009. Tiltak: Sertifisering etter Miljøfyrtårnordningen omfatter bl.a. følgende hovedmoment: - Miljøanalyse Gjennomgang og analyse av virksomheten i forhold til miljøpåvirkning. - Handlings- og tiltaksplan Utarbeides som en del av prosessen frem til sertifisering. - Miljøkontaktpersoner og miljøgruppe i virksomheten Samtlige tjenestesteder skal i forbindelse med miljøfyrtårnsertifisering utse en egen miljøkontaktperson, Disse kontaktpersoner bør også knyttes til arbeidet med HMS og miljørapportering. - Avsluttende konsulentrapport Etter gjennomført miljøanalyse skal konsulenten skrive en avsluttende konsulentrapport. Etter avsluttet arbeid sender konsulenten rapporten til en godkjent sertifisør som vil avtale tid for befaring på virksomheten. - Årlige tiltaks- og handlingsplaner Etter sertifisering skal den enkelte virksomhet årlig utarbeide en miljørapport med tilhørende tiltaks- og handlingsplan som sendes til Miljøfyrtårnkontoret. - Re-sertifisering Etter 3 år skal tjenestestedet/virksomheten re-sertifiseres av en godkjent sertifisør. Forventede resultater: • Økt miljøfokus og en generelt større grad av miljøeffektivitet. • Gjennomføring av tiltak på den enkelte virksomhet. • Miljøprofilering av bydelens virksomheter, samt en felles kvalitetsstandard basert på gjeldene bransjekrav. • Økonomiske effektiviseringsgevinster på sikt. Indikatorer: • Antall miljøfyrtårnsertifiserte tjenestesteder • Andel av bydelens tjenestesteder som er sertifiserte etter ordningen. Frist: 2009

Vedlegg til
Plan for bærekraftig bydelutvikling 2008-2012

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
02.	Miljørettet helsevern	Målsetting: Å fremme folkehelsen og bidra til gode miljømessige forhold, samt sikre befolkningen mot faktorer i miljøet som kan ha negativ innvirkning på helse. Tiltak: Styrke funksjonene med oppgaver knyttet til miljørettet helsevern og bydelens arbeid med miljøfyrtårnsertifisering, blant annet vurdere opprettelse av en stilling som helse- og miljøkonsulent. Forventet resultat: • Bedre oppfølging av virksomhetene i forhold til om de utfører pålegg og forbedringer og lukker sine avvik. • Påse at virksomhetene er orientert om hvilke krav som rettes mot dem. • Utarbeide og ajourføre en oversikt over virksomheter vi etter kommunehelsetjenesteloven skal ha oversikt over. • Forebyggende virksomhet knyttet til helsefremmende, forebyggende og avbøtende tiltak. • Styrket oppfølging av miljørettet helsevern overfor egne kommunale virksomheter som barnehager, skoler og sykehjem. Indikatorer: • Dokumentert oversikt over virksomhetene. • Antall tilsynsbesøk • Antall forslag til helsefremmende, forebyggende eller avbøtende tiltak. Frist: I løpet av 2009

	Tiltak:	Beskrivelse:
03.	Miljøeffektive anskaffelser og rettferdig handel	Målsetting: Å øke andelen anskaffelser der det er lagt vekt på forhold knyttet til etiske, økologiske og miljørelaterte hensyn. Tiltak: - Bydel Sagene som Fair Trade by(del) Bydelen skal i planperioden søke å bli erklært som en Fair Trade by(del). Oslo kommune har vedtatt dette for hele Oslo og bydelen ønsker her å være en foregangsbydel. For å oppfylle kravene som Fairtrade nettverksby (-del) må følgende kriterier oppfylles: • En lokal styringsgruppe må nedsettes som har ansvar for å drive arbeidet framover. Styringsgruppen kan bestå av hvem som helst i kommunen – men det bør være en representant fra kommunen. • Kommunestyret/ bystyret må gjøre et vedtak om å støtte Fairtrade, servere Fairtrade-merket kaffe og te til sine ansatte og på møter. • Et utvalg Fairtrade-merkede produkter må benyttes i et visst antall lokale bedrifter, skoler, kirker eller lignende. • Det skal drives et aktivt informasjonsarbeid i kommunen. - Policy og anskaffelsesrutine med fokus på miljø og etikk Utarbeide og formidle en lokal policy/anskaffelsesrutine som har som hensikt å øke andelen av etiske, økologiske, positivt miljømerkede og/eller Fair Trade merkede varer, produkter og tjenester som anskaffes av bydelen. Videre kommer produkter som er produsert av resirkulerte

Vedlegg til
Plan for bærekraftig bydelutvikling 2008-2012

	varer og produkter, som for eksempel papirark til kopiering, konvolutter, samt andre papirprodukter. Gjelder også ved produksjon av trykksaker og annet informasjonsmaterieil. Et eksempel på policy kan for eksempel være at alle skrivere og kopimaskiner med mer en for eksempel 10 brukere skal kunne skrive/ kopiere dobbeltsidig og at dette skal være standardinnstillingen på skriveren. Satsningen bør knyttes til bruk av allerede utviklede anskaffelsesveiledere med fokus på miljøeffektive innkjøp og samtidig være forankret i Oslo kommunes anskaffelsesreglement. - Opplæring i grønne og etiske anskaffelser For å øke kompetansen og avdekke det reelle handlingsrommet for etiske og miljøeffektive anskaffelser skal det avholdes opplæring for de ansatte som har fullmakter til å foreta anskaffelser. Tema for opplæringen er for eksempel behovsvurdering, kravspesifikasjon, miljømerking, kommunale innkjøpsavtaler, etikk ved handel, krav til varer og leverandører, samt livsløpskostnader. - Etterspørre miljørelatert dokumentasjon ved innkjøp og innleie Som et ledd i arbeidet med å foreta etiske og grønne anskaffelser bør det etter spørres miljødokumentasjon. Dette kan for eksempel være positiv miljømerking, som for eksempel produkter med Svanemerket, EU-blomsten, Ø-merket, EUs økologimerke, Bra Miljøval, Den Blå Engel, Grønt punkt, FSC-merket, Max Havelaar, KRAV-merket m.fl. Annen dokumentasjon kan være HMS datablad, produktspesifikasjoner, opplysninger om energiforbruk etc. - Avfallsklausul i leieavtaler Innføre rutine om at det skal etterspørres systemer for kildesortering - med papirretur som absolutt minstekrav - i samtlige leieavtaler som inngås. Etterspørre system for kildesortering >>> Det vises også til følgende tiltak under punkt 4. Energi: ENØK-analyser. Forventede resultater: • Større andel anskaffelser basert på forhold som knyttes til etiske, økologiske og miljørelaterte hensyn. • Større kunnskap knyttet til etiske handel og miljømerkingsordninger. • Redusert forbruk som resultat av nye rutiner Indikatorer: • Policy for anskaffelser av etiske, økologiske og positivt miljømerkede varer, produkter og tjenester utarbeidet og formidlet: Ja/nei • Antall/andel av anskaffelser der etisk, økologisk og/eller positiv miljømerking har blitt etterspurt og/eller antas å ha vært et sentralt punkt for anskaffelsen. • Andel av bygningsmassen der det er foretatt en ENØK-analyse • Antall/andel leiekontrakter med klar definisjon av system for avfallshåndtering i mer enn to fraksjoner Frist: Følger planen
--	--

Vedlegg til
Plan for bærekraftig bydelutvikling 2008-2012

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
04.	Energi	Målsetting: Bydelen skal redusere og optimalisere sitt energiforbruk, samt øke andelen energi som stammer fra fornybare og ikke-forurensende energikilder.
		Tiltak: • Løpende oppfølging av energiforbruk Det skal foretas en løpende oppfølging av bydelens energiforbruk. • Reduksjon og optimalisering av energiforbruk Bydelen skal redusere og optimalisere sitt energiforbruk ved å gjennomføre – eller etterspørre - ulike ENØK-tiltak i de lokaler der bydelen bedriver eller planlegger å bedrive sin virksomhet. • Bruk av fornybare og ikke-forurensende energi Bydelen aktivt søke å flytte en størst mulig andel av sitt energiforbruk over til energi som stammer fra fornybare og ikke-forurensende energikilder. • Energifleksibilitet Bydelen skal også søke energifleksible løsninger som reduserer bruken av ikke-fornybar energi. • ENØK-analyser Andre grep er at det ved innleie av eiendommer og lokaler skal etterspørres ENØK-analyser som viser bygningens energiforbruk, gjennomførte ENØK-tiltak og potensialet for nye tiltak. Bydelen skal også vurdere å bekoste og gjennomføre egne ENØK-analyser i lokaler der det antas å foreligge et vesentlig besparingspotensiale. ENØK-analyser er et grunnlag for å kunne vurdere energiforbruket opp mot gjeldende normtall for tilsvarende bygningstyper.
		Forventede resultater: • En detaljert oversikt over energiforbruket. • En reduksjon og optimalisering av bydelens energiforbruk. • Økt andel energiforbruk som stammer fra fornybare og ikke-forurensende energikilder.
		Indikatorer: • Antall/andel av lokaler/eiendommer der ENØK-analyse foreligger. • Samlet energiforbruk i lokaler som disponeres av BSA i kWh pr. år. • Energiforbruk pr. virksomhet/energimåler pr. år i kWh. • Energiforbruk fordelt etter energikilde (i %). • Andel av energiforbruket som stammer fra fornybare energikilder (i %). • Antall virksomheter med energifleksible løsninger. • Antall virksomheter med oppvarming som stammer fra elektrisitet / olje / vannbåren varme / annen energikilde.
		Frist: Løpende

**Vedlegg til
Plan for bærekraftig bydelsutvikling 2008-2012**

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
05.	Transport	Målsettinger: Bydelens transportbehov skal i størst mulig utstrekning dekkes gjennom transportløsninger som skjer med ikke-forurensende eller svært lavt forurensende transportformer. Herunder kommer bruk av miljøtilpassede kjøretøyer, bruk av kollektiv transport og gjennom gange/sykling. Bydelens egen park av motorkjøretøyer skal minimaliseres, samtidig som bruken optimaliseres. Bydelen skal også arbeide for en infrastruktur som prioriterer og premierer bruk av ikke-forurensende transportløsninger, gjennom å bidra til å sikre gode rammebetingelser for disse transportmidler. Tiltak: • <i>Velge motorkjøretøyer som er miljøtilpassede* ved nyanskaffelser.</i> • <i>Tilrettelegge for økt bruk av både sykkel og kollektivtransport i tjenesten, samt oppfordre ansatte til å bruke disse transportformer.</i> • <i>Velge piggfrie vinterdekk på samtlige motorkjøretøyer.</i> • <i>Foreta en streng behovsvurdering for antall parkeringsplasser som leies ved innleie av lokaler til bydelens tjenestesteder.</i> • <i>Videreutvikle bydelens oversikt over egne motorkjøretøyer.</i> • <i>Tilrettelegge for gode parkeringsmuligheter for sykkel på alle av bydelens tjenestesteder.</i> • <i>Vurdere å etablere ordning med egne tjenestesykler på de større virksomhetene i bydelen.</i> • <i>Oppfordre alle ansatte til å delta i årlig "sykle til jobben aksjon".</i> • <i>Bydelen skal være en pådriver for at det blir etablert flere ladestasjoner for elbiler i bydelen.</i> * = kjøretøyer som oppfyller de miljøkrav som er stilt av Oslo kommune sentralt og som det er inngått samkjøpskontrakter for. Miljøkrav omfatter f.eks. grenseverdier for CO2 utslipp pr. kjørt km. Forventede resultater: • Redusert bruk av bensin- og dieseldrevne kjøretøyer i tjenesten herunder bruk av tjenestebiler, taxi og privatbil i tjenesten. • Økt bruk av gange, sykkel og kollektive transportmidler i tjenesten Indikatorer: • Motorkjøretøyregister oppdatert: ja/nei • Antall p-plasser for motorkjøretøyer på bydelens virksomheter • Antall sykkelparkeringsplasser på bydelens virksomheter. • Formidlet informasjon om sykkelgodtgjøring til bydelens ansatte: ja/nei • Antall egne tjenestesykler • Antall km kjørt med privatbil i tjenesten • Antall km kjørt med tjenestebiler • Antall km kjørt med sykkelgodtgjøring • Oppfordret til sykle til jobben aksjon: ja/nei • Antall ladestasjoner for elbiler i bydelen: 1) totalt 2) etablert i siste år Frist:

**Vedlegg til
Plan for bærekraftig bydelutvikling 2008-2012**

		Løpende
Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
06.	Avfall og forsøpling	Målsetting: Bydelen skal arbeide for at mengden avfall som produseres blir redusert og at andelen materialer/avfall som kildesorteres og gjenbrukes/gjenvinnes økes. Tiltak: • Mini-gjenbruksstasjon (lokalt avfallsmottak) Arbeide for at det i samarbeid med Renovasjonsetaten blir etablert en mini-gjenbruksstasjon i Bydel Sagene. • Miljøstasjoner (mottak for spesialavfall) Arbeide for at det i samarbeid med Renovasjonsetaten blir etablert flere miljøstasjoner i bydelen. • Supplerende avfallsrydding i parker Redusere forsøplingen i bydelens parker gjennom supplerende avfallsrydding med egne ansatte og prosjektgrupper (i tillegg til avfallsrydding som er knyttet til driftsavtalen for bydelens parker). • Kildesortering i parker (prøveprosjekt) Prøveprosjekt med kildesortering i en eller flere av bydelens parker, der avfall skal sorteres i minimum 3 fraksjoner. Forventede resultater: • Økt tilgjengelighet til avfallsmottak for bydelens befolkning og brukere • Økt andel avfall som kildesorteres og gjenbrukes/gjenvinnes • Generelt ryddigere parker Indikatorer: • Mini-gjenbruksstasjon etablert i bydelen: ja/nei • Antall miljøstasjoner i Bydel Sagene 1) totalt 2) etablert siste år • Supplerende avfallsrydding i parker gjennomført: ja/nei • Prøveprosjekt med kildesortering i park(er) gjennomført: ja/nei Frist: Løpende i planperioden

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
07.	Miljørapporteringssystem (MiRa) og Grønt regnskap	Målsetting: Å etablere et miljørapporteringssystem som fungerer som grunnlag for sammenstilling av et Grønt regnskap som synliggjør bydelens miljøpåvirkning, og fungerer som grunnlag for identifisering av nye miljøtiltak og satsninger. Tiltak: Etablere et internt forbruks- og miljørapporteringssystem (MiRa) med et utvalg av indikatorer som synliggjør deler av bydelens miljøpåvirkning. Systemet danner grunnlag for utarbeidelse av årlige Grønne regnskap som brukes som beslutningsgrunnlag for å definere nye tiltak og satsninger for fører til en kontinuerlig forbedring av bydelens miljøeffektivitet, samt for å synliggjøre bydelens miljøarbeid ovenfor innbyggere og publikum. Forventet resultat: En årlig sammenstilling av ulike forbruksdata som til sammen danner en miljørapport - Grønt regnskap - for bydelens

Vedlegg til
Plan for bærekraftig bydelsutvikling 2008-2012

	samlede virksomhet. Rapporten vil synliggjøre deler av bydelens miljøpåvirkning og forventes å føre til et større fokus på innsatsfeltet, utløse et større engasjement fra publikum og andre aktører, samt å kunne fungere som et beslutningsgrunnlag for politikere og administrasjon i forhold til å identifisere nye måltall og tiltak.
	Indikatorer: MiRa eller annet miljørapporteringsystem etablert. Ja/nei
	Frist: Oppstart kan tidligst skje på nyåret 2009 med innhenting av opplysninger fra bydelens virksomheter i form av et "egenmeldingsskjema". Et komplett Grønt regnskap – med sammenligningsgrunnlag fra tidligere år – vil da kunne presenteres i løpet av våren 2010.

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
08.	Miljøopplæring	Målsetting: Å øke de ansattes og folkevalgtes kunnskap og kompetanse om miljøeffektivitet, LA21 og bærekraftig utvikling, og på den måten tilrettelegge for et større engasjement og handlingsrom. Tiltak: • Opplæring i miljø, LA21 og bærekraftig utvikling Grunnleggende opplæringsmodul for å gi bydelens ansatte og folkevalgte en innføring i våre miljøutfordringer og hvordan man kan bidra med løsninger. Varigheten for et kurs bør være på ½ - 1 dag avhengig av temaer og omfang. Kursopplegget kan skreddersys for ulike målgrupper i samarbeid med Grønn Hverdag eller andre aktører. Opplæringen for bydelens ansatte bør knyttes til den enkelte virksomhets arbeid med miljøfyrtårnsertifisering. • Styrke kunnskapen om bærekraftig byutvikling Opplæring/kurs for å øke kompetansen rundt bærekraftbegrepet i forhold til fysisk bydelsutvikling og byplanlegging, både hos administrasjonen og bydels politikere. Herunder å sette fokus på hvilke påvirkningsmuligheter som finnes gjennom arealplanarbeid innenfor temaer som miljøeffektive utbyggingsprosjekter og miljøvennlige transportsystemer. Forventet resultat: • Økt miljøkompetanse, miljøengasjement og handlingsrom. • Økt fagkompetanse i forhold til bærekraftig utvikling i byutviklingssaker Indikatorer: • Antall/andel av ansatte og politikere som har deltatt på grunnleggende miljøopplæring • Antall kurs avholdt • Opplæring i bærekraftig utvikling gjennomført: ja/nei Frist: Løpende / fastsettes

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
09.	Miljøvurdering i saksbehandling og planarbeid	Målsetting: Det skal alltid foretas en vurdering av miljø- og bærekraftsrelaterte konsekvenser ved saksbehandling og utarbeidelse av virksomhetsplaner i bydelen. Tiltak: Bydelens saksbehandlere skal uavhengig av saksfelt vurdere

	forhold knyttet til miljøeffektivitet og bærekraftig utvikling ved utarbeidelse av saksframlegg, virksomhetsplaner og andre dokumenter. Dette gjelder for alle av bydelens enheter og funksjonsfelt, men med et ekstra fokus på saker som knyttes til byutviklings-, utbyggings-, og (om)reguleringssaker.
	Forventet resultat: Økt fokus på miljøforhold i saksframlegg vil gi et bredere beslutningsgrunnlag ved behandling saker, samt sikre at forhold som knyttes til en miljø og bærekraftig utvikling blir vurdert ved utarbeidelse av virksomhetsplaner og andre dokumenter.
	Indikatorer: Antall/andel av saker (saksframlegg, planer, rapporter m.m.) der det er foretatt en tydelig vurdering av forhold knyttet til miljø, bærekraftig utvikling og LA21, samt etikk.
	Frist: Knyttes til bydelens årsrapportering og utarbeidelse av Grønt regnskap.

4.2 Tiltak under innsatsfelt 2:

❖ Nærmiljø- og lokaldemokratiutvikling

- dialog, deltakelse og medvirkning

Under dette innsatsfelt kommer tiltak som knyttes til deltakelse, dialog og medvirkning i forhold til miljø-, nærmiljø- lokaldemokrati- og utviklingsprosesser. I tillegg til egne tiltak og satsninger, er de grep som kommer under dette kapittel først og fremst satsninger som skal planlegges og gjennomføres av - eller i samarbeid med - andre lokale aktører. Bydelen bør i utgangspunktet være en likestilt samarbeidspartner og dermed ikke innta en overordnet rolle i arbeidet og/eller prosessen. Bydelens rolle er her først og fremst å fungere som tilrettelegger, pådriver, bindeledd og samarbeidspartner.

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
10.	Enhet for bærekraft	Målsetting: Styrke og synliggjøre bydelens innsats og arbeid for en bærekraftig lokal samfunnsutvikling, samt å fungere som pilot og bindeledd for bydelens arbeid med LA21, miljøeffektivitet og bærekraftig utvikling. Tiltak: • <i>Drifte Sagene samfunnshus etter prinsipper for bærekraftig utvikling.</i> • <i>Drifte og forvalte bydelens parker etter prinsipper for bærekraftig utvikling.</i> • <i>Tilrettelegge for å få med befolkningen i aktiv, praktisk innsats for et sosialt bærekraftig og mer miljøvennlig nærmiljø.</i> • <i>Arbeide med å utvikle en bred kompetanse innen deltagelsesmetodikk og miljøeffektivitet.</i> • <i>Være bindeledd mellom bydelens tjenestesteder, befolkning og frivillige organisasjoner som ønsker å delta i lokale utviklingssaker.</i> • <i>Fungere som pådriver og hovedansvarlig for at bydelens virksomheter blir miljøfyrtårnsertifisert.</i> • <i>Utarbeide en serviceerklæring for bydelens parker</i> Forventede resultater: • En lokal møteplass med et mangfold av aktiviteter • Prosjekter og aktiviteter som engasjerer befolkningen i utviklingssaker, med fokus på barn og ungdom. • Økt antall møter og dialog mellom befolkningsgrupper og lokal politikere / administrasjonen

Vedlegg til
Plan for bærekraftig bydelutvikling 2008-2012

		• Trygge og tilrettelagte parker og møteplasser i bydelen • Kriterier for "bærekraftig" drift av parkene • Serviceerklæring for bydelens parker
		Indikator: • Antall prosjekter og tiltak, herunder aktiviteter som inkluderer barn og unge. • Antall samarbeidstiltak med andre aktører • Antall mottatte klagesaker knyttet til parkdrift
		Frist: Resultater rapporteres i bydelens årsrapporter

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
11.	Sagene samfunnshus	Målsetting: Sagene samfunnshus skal fungere som bydelens møteplass for Lokal Agenda 21 virksomhet, miljøinformasjon, samt mangfold og kultur. Herunder kommer å tilrettelegge for nettverksbygging og en løpende dialog mellom lokale aktører og samarbeidspartnere. Videre skal samfunnshuset bidra til folkeopplysning for lokal frivillighet og kulturvirksomhet, samt være pådriver for et trygt lokalmiljø rundt Sagene samfunnshus. Tiltak: • <i>Base for bydelens arbeid med bærekraftig utvikling, samt kontorer til bydelens Enhet for bærekraft.</i> • <i>Drifte et miljøfyrtårnsertifisert nærmiljøsentert med utleie- og møtelokaler.</i> • <i>Tilrettelegge for et Grønn konferanse tilbud.</i> • <i>Bidra til å styrke nettverk blant frivillige og andre lokale aktører.</i> • <i>Lede et driftspartnerskap for huset.</i> Forventet resultat: • Et mangfold av arrangement og aktiviteter knyttet til kultur, miljø og nærmiljøutvikling • Økt kunnskap og kompetanse knyttet til miljø, bærekraftig utvikling og deltagende metodikk • Et levende nettverk for brukere av huset • Program og prosjekter innen kultur, miljø og nærmiljøutvikling • Synliggjøring av husets miljøprofil og aktivitetstilbud Indikator: • Antall besøkere og brukere • Antall samarbeidsprosjekter • Antall utleieforhold • Antall dialoger, prosesser og møter med lokale grupper • Antall møter og saker i Driftspartnerskapet Frist: Resultater rapporteres i bydelens årsrapporter

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
12.	Samarbeid med Sagene-Torshov Lokal Agenda 21 forum	Målsetting: Bydelen skal ha en forpliktende samarbeid med Sagene-Torshov Lokal Agenda 21 forum gjennom å tilrettelegge for - og bidra til - at forumet kan drive sin virksomhet i tråd med sine vedtatte statutter. Forumet har som sitt formål å arbeide med Lokal Agenda 21 saker og være et forum for medvirkning og initiering av lokale tiltak og satsninger.

**Vedlegg til
Plan for bærekraftig bydelutvikling 2008-2012**

		Tiltak: • Bydelen skal være representert i styret for Sagene Torshov Lokal Agenda 21 – både politisk og administrativt. • Bydelen kan bruke forumet som et rådgivende organ knyttet til lokale miljø-, nærmiljø- og utviklingssaker når dette vurderes som relevant og/eller hensiktsmessig. • Bydelen skal prioritere samarbeid som gir muligheter for pilot og utviklingsprosjekter etter initiativ fra forumet. • Bydelen skal fungere som forumets samarrangør ved gjennomføring av ulike informasjons- og holdningsskapende tiltak. • Bydelen kan bidra til at forumet kan delta i nettverk og grupper som har et fokus på temaer som nærmiljøutvikling, lokaldemokratiutvikling og bærekraftig utvikling. • Bydelen skal ha en folkeopplysningsfunksjon gjennom sitt samarbeid med forumet i forhold til miljø og bærekrafts spørsmål. Forventede resultater: Større engasjement og en bredere forankring av arbeidet med miljø, LA21 og bærekraftig utvikling blant befolkningen i bydelen, samt gevinster i form av erfaringsutveksling, kompetanseheving og samarbeidsopplegg. Indikator: • Antall samarbeidsprosjekter og resultater i nærmiljøutviklingssaker. • Antall tilbud om nettverk og utveksling/ felles møtevirksomhet. • Antall informasjons- og opplæringsaktiviteter i bydelen. Frist: Resultater rapporteres i bydelens årsmelding
--	--	---

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
13.	Arenaer for dialog, deltakelse og medvirkning	Målsetting: Å tilrettelegge for en økt dialog, deltakelse og medvirkning i forhold til ulike prosjekter og tiltak, samt utvikling av bydelen på generelt grunnlag. Tiltak: • Temakonferanser og sosiale møteplasser Bydelen skal fortløpende ta initiativ til å avholde ulike konferanser, møter og samlinger som et ledd i arbeidet med dialog, deltakelse og medvirkning. Bydelen skal her invitere ulike aktører, som for eksempel beboer- og velforeninger, miljøorganisasjoner og andre lokale aktører til konferansen. Noen etablerte arrangement her er f.eks.: - Frivillighetskonferansen - Sosiokulturell aften • Befolkningskonsultasjoner Bydelen skal sikre en løpende dialog og medvirkning fra de lokale aktørene gjennom å gjennomføre ulike former for befolkningskonsultasjoner. Dette kan for eksempel være opplegg knyttet til: - Folke-, tema- og informasjonsmøter - Enkeltstående prosjekter - Workshops - Spørreskjemaer og brukerundersøkelser - Arrangementer - Bruk av bydelens lokaler til medvirkning og nærmiljøutvikling

Vedlegg til
Plan for bærekraftig bydelsutvikling 2008-2012

		Forventet resultat: Økt dialog og medvirkning i forhold til lokale miljø-, kultur og utviklingssaker, samt samarbeidsopplegg i forhold til nærmiljø- og bydelsutvikling. Indikatorer: • Temakonferanser avholdt: ja/nei • Antall befolkningskonsultasjoner og type konsultasjoner gjennomført Frist: Resultater rapporteres i bydelens årsmelding
--	--	--

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
14.	Grønne arrangementer	Målsetting: Arbeide for at arrangementer som skal avvikles i bydelens lokaler og parker har en grønn og miljøvennlig profil. Tiltak: • Bransjekrav for Grønne arrangementer Bruke bransjekravet fra Miljøfyrtårnordningen ved egne arrangementer. • Informere og oppfordre eksterne aktører Til å avvikle sine arrangementer på en mest mulig miljøvennlig måte f.eks. gjennom bruk av bransjekrav eller lignende. Forventet resultat: Større fokus på miljø, samt større miljøeffektivitet ved arrangementer Indikatorer: Antall grønne arrangementer 1) i egen regi 2) i regi av andre aktører Ansvarlig: Alle avdelinger/enheter i forhold til arrangementer i bydelens lokaler, samt Enhet for bærekraft i forhold til parker. Frist: Løpende

Nr.	Tiltak:	Beskrivelse:
15.	Lovisa prisen	Målsetting: Å synliggjøre og premiere lokal innsats knyttet til miljø, LA21 og bærekraftig utvikling. Tiltak: Innarbeide miljø, LA21 og bærekraftig utvikling som en del av Lovise-prisens statutter, og som vektlegges ved tildeling av prisen. Forventet resultat: Økt fokus på forhold knyttet til miljø, LA21 og bærekraftig utvikling ved utdeling av Lovisa prisen. Instituent for lokale aktører til å bidra i miljø- og LA21 arbeidet i bydelen. Synliggjøring og premiering av lokale aktørers miljøinnsats, samt signaleffekt om at bydelen har fokus på miljøarbeidet. Kan bidra til å utløse et større fokus og engasjement knyttet til innsatsfeltet. Indikator: • Miljø, LA21 og bærekraftig utvikling innarbeidet i statutter for Lovisa prisen: Ja/nei • Antall kandidater foreslått til Lovisa prisen der miljø, LA21 og bærekraftig utvikling står sentralt i nominasjonen av kandidaten.